

7.6

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

SBP
STOWARZYSZENIE
BIBLIOTEKARZY
POLSKICH

Pismo dla bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych

9/2016

Rynek książki dla dzieci i młodzieży – spokojniejszy rok?

O regionalizmie i kapitale kulturowym we współczesnych księżnicach europejskich

„Otwieramy przed Tobą świat...”, czyli wielokulturowość w Bibliotece Publicznej w Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy

Młody czytelnik w bibliotece

INDEKS 369594

ISSN 0032-4752

Rozstrzygnięcie konkursu Tydzień Bibliotek 2016

Jury konkursu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich na najciekawsze wydarzenie organizowane w ramach programu Tydzień Bibliotek 2016 przyznało nagrody następującym bibliotekom:

- I nagroda – Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Zbigniewa Herberta w Gorzowie Wielkopolskim (woj. lubuskie) za akcję *Familijna gra miejska BI-GOS (Biblioteka inspiruje – gramy od stuleci)*
- II nagroda – Miejska Biblioteka Publiczna im. Melchiora Wańkowiicza w Stalowej Woli (woj. podkarpackie) za akcję *Literacki flashmob „Czytaj do woli”*
- III nagroda – Miejska Biblioteka Publiczna w Legionowie (woj. mazowieckie) za akcję *Z książką nam po drodze*

Jury przyznało cztery wyróżnienia:

- Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej (woj. śląskie) za akcję *Kryminalna noc w bibliotece*
- Gminna Biblioteka Publiczna w Białaczowie (woj. łódzkie) za akcję *Czytaj z nami do 4-tej w nocy!*
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Władysława Broniewskiego w Lubaczowie (woj. podkarpackie) za akcję *Zainspiruj ich biblioteką*
- Sulęciński Ośrodek Kultury – Biblioteka Publiczna w Sulęcinie (woj. lubuskie) za akcję *Biblioteka w plenerze*

Nagrodzonym, wyróżnionym oraz wszystkim bibliotekom, które zgłosiły się do konkursu na najciekawsze wydarzenie organizowane w ramach Tygodnia Bibliotek 2016 gratulujemy oryginalnych pomysłów promowania bibliotek i czytelnictwa!

Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska
Przewodnicząca Jury

Przedsięwzięcie dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

**NARODOWY
PROGRAM
ROZWOJU
CZYTELNICTWA**

Poradnik **BIBLIOTEKARZA** nr 9 (796), 2016

W NUMERZE:

Strona redakcyjna

2 Artykuły z rekomendacją redakcji (*J. Ch.*)

PROBLEMY • DOŚWIADCZENIA • OPINIE

Michał Zajac
Jacek Ładorucki

4 Rynek książki dla dzieci i młodzieży – spokojniejszy rok?
14 O regionalizmie i kapitale kulturowym we współczesnych księżnicach europejskich (aspekty praktyczne)

Sylwia Alicka,
Zosia Bardzińska,
Katarzyna Chacińska,
Iwona Wądołowska

17 „Otwieramy przed Tobą świat...”, czyli wielokulturowość w Bibliotece Publicznej w Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy

Paweł Czernek

21 Propozycje teoretyczno-metodyczne prowadzenia spotkań autorskich

RELACJE

Barbara Rzeszutko,
Agnieszka Sobczak,
Aneta Głowacka

23 „Przypomnienie Sienkiewicza” – konferencja w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Lublinie

KSIĄŻKA

Dorota Grabowska

25 Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!
26 Nowe karty bibliotekarstwa na Targach Dziedzictwo

BIBLIOTEKA • ŚRODOWISKO

Zuzanna Gruszczyńska

28 Młody czytelnik w bibliotece. Z doświadczeń Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Bemowo w Warszawie (*oprac. Irena Bednarz*)

Monika Kostrzewa

33 „Kryminalna Noc” w Miejskiej i Gminnej Bibliotece Publicznej w Kluczborku
34 Trzecia edycja „Odjazdowego Bibliotekarza” w Wołominie

Nowe obiekty biblioteczne

Krystyna Laskowicz

35 Najpiękniejsza biblioteka świata jest w Rumi

FELIETONY

Ze Zwrotów

38 Biblioteka nie publiczna, biblioteka prywatna (*Emeraldy*)

Z WARSZTATU METODYKA

Materiały metodyczne

Edyta Dobek

39 *Krzyżacy* Henryka Sienkiewicza w otwartych zasobach edukacyjnych. Korelacja języka polskiego i informatyki. Scenariusz lekcji języka polskiego dla kl. III gimnazjum

WW – wiadomości, wydarzenia

22

Na okładce „PB”: Stacja kultura. Biblioteka Publiczna w Rumi zlokalizowana w zmodernizowanym budynku dworca kolejowego – liczne nagrody architektoniczne

ARTYKUŁY Z REKOMENDACJĄ REDAKCJI

Skończyły się wakacje i czas zabierać się do pracy. Redakcja „PB” zaprasza do lektury numeru wrześniowego, proponując zapoznanie się z interesującym artykułem M. Zająca nt. analizy rynku książki dla dzieci i młodzieży, z tekstami nt. regionalizmu i wielokulturowości oraz problemami czytelnictwa najmłodszych i obecności dzieci w bibliotece (w oparciu o doświadczenia jednej z warszawskich bibliotek publicznych).

W numerze warto przeczytać:

▲ Rynek książki dla dzieci i młodzieży – spokojniejszy rok? **str. 4**

Artykuł Michała Zająca jest swoistą panoramą rynku książki dziecięcej i młodzieżowej w roku 2015. Napisany barwną, sugestywną polszczyzną i znawstwem przedmiotu. Autor przekazuje czytelnikowi informacje nt. ważniejszych wydarzeń, trendów edytorskich, upodobań czytelników, sukcesów, bestsellerów. Następnie zawężając temat swoich rozważań analizuje produkcję wydawniczą w wybranych wydawnictwach, specjalizujących się w publikowaniu literatury dla dzieci i młodzieży, prezentuje ubiegłoroczny dorobek Wydawnictwa Olesiejuk, Egmontu, Papilonu (grupa wydawnicza Publicat S.A.), Centrum Edukacji Dziecięcej (grupa wydawnicza Publicat S.A.), Naszej Księgarni, Dwóch Sióstr, Zielonej Sowy, Bajki, Literatury, Jaguara (omawia sukcesy, najważniejsze serie i pozycje). Uzupełnieniem obszernego tekstu jest wykaz konkursów i nagrodzonych książek.

Ten artykuł trzeba koniecznie przeczytać!!!

▲ O regionalizmie i kapitale kulturowym we współczesnych księżnicach europejskich **str. 14**

Ciekawe rozważania Jacka Ladoruckiego dotyczące roli biblioteki na rzecz popularyzacji kultury regionu. „Biblioteka jest instytucją polityki pamięci na każdym szczeblu: od biblioteki gminnej, wojewódzkiej, uniwersyteckiej aż po centralną księżnicę państwa”. Autor przedstawia zespół praktycznych działań, które powinny podjąć biblioteki w zakresie regionalizmu. Omawia takie kwestie jak: rozpoznanie istoty przedmiotu działalności, stworzenie katalogu postaci, przygotowanie antologii tekstów związanych z regionem, opracowanie topografii „pamięci”, scenariuszy podróży po regionie, schematów gier miejskich, dostępność informacji o regionie. Realizacja tych problemów decyduje o znaczeniu biblioteki w zakresie kultywowania polityki pamięci i popierania form działalności społecznej; są podstawowymi kompetencjami instytucji książki i informacji.

▲ „Otwieramy przed Tobą świat...”, czyli wielokulturowość w Bibliotece Publicznej w Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy **str. 17**

Coraz częściej z problemami wielokulturowości styka się każdy z nas. Istnieje potrzeba akceptacji innych kultur, nie tylko najbliższych naszej mentalności, zapewnienia dostępności do usług kulturalnych i edukacyjnych mieszkającym w Polsce cudzoziemcom. Dużą rolę w tym zakresie mogą pełnić biblioteki. Warta poznania jest działalność Biblioteki Publicznej dzielnicy Warszawa Praga-Południe na rzecz wielokulturowości. Placówka usytuowana jest w dzielnicy wielu ambasad, reprezentujących niejednokrotnie egzotyczne kraje. Na potrzeby „innych” odbiorców, a także Polaków znających języki obce działa Wypożyczalnia Zbiorów Obcojęzycznych, biblioteka prowadzi bogatą działalność edukacyjną w zakresie wielokulturowości, zainteresowaniem cieszy się akcja „Żywej Biblioteki”, której celem jest osvajanie z „innością” oraz plenerowe akcje czytelnicze.

▲ Mały czytelnik w bibliotece. Z doświadczeń Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Bemowo w Warszawie **str. 29**

Bibliotekarze warszawskiej Biblioteki Publicznej Dzielnicy Bemowo zapraszają czytelników „PB” do swoich placówek w celu zapoznania się z ich działaniami w zakresie inicjacji czytelniczej młodych odbiorców.

Praca z tą kategorią czytelników przynosi wymierne rezultaty w postaci wzrastającej statystyki odwiedzin w bibliotece i liczby wypożyczeń, i tym samym decyduje o wzroście czytelnictwa. Ciekawostką jest spory odsetek wśród czytelników dzieci w wieku przedszkolnym, co wynika z intensywnej współpracy z tymi placówkami oświatowymi, a także z odpowiedniego przygotowania psychologicznego pracowników bibliotek. Do najmłodszych dzieci adresowanych jest wiele różnorodnych form działań (lekcje biblioteczne, przedstawienia teatralne, gry planszowe, zabawy z książką), dużą popularnością cieszą się komputery i dostęp do internetu. Bibliotekarze starają się, aby dzieci dobrze czuły się w swojej bibliotece i chętnie do niej wracali.

Zwiedzamy biblioteki:

- **Stacja kultura. Miejska Biblioteka Publiczna w Rumi** – nowoczesne i eleganckie centrum kultury zlokalizowane w odrestaurowanym budynku dworca kolejowego. Ciekawa aranżacja wnętrza. Liczne nagrody światowe i polskie. Warto zwiedzić tę „najpiękniejszą” placówkę str. 35

Ponadto w numerze: rozważania teoretyczno-metodyczne nt. spotkań autorskich, relacja z konferencji „Przypominamy Sienkiewicza” (kłania się nam Rok Sienkiewiczowski), recenzje książek zawodowych, materiały środowiskowe i metodyczne.

Witam po wakacjach i życzę udanej lektury

Jadwiga Chruścińska

Poradnik BIBLIOTEKARZA

**Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
Ukazuje się od roku 1949**

Rada Redakcyjna: Bogumiła Staniów (przewodnicząca), Andrzej Jagodziński, Piotr Jankowski, Bogdan Klukowski, Grażyna Lewandowicz-Nosal, Mirosława Majewska, Michał Rogoż, Renata Sowada, Michał Zajac.

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza” – e-mail: poradnikbibliotekarza@wp.pl; www.poradnikbibliotekarza.pl

Redaktor naczelna: Jadwiga CHRUŚCIŃSKA tel. 0505-078-945; e-mail: jchruscinska@gmail.com
Sekretarz redakcji: Dorota GRABOWSKA tel. 0600-505-662; e-mail: dgrabow@wp.pl
Redaktor techniczny i opracowanie graficzne: Elżbieta MATUSIAK tel. (22) 827-52-96
Projekt graficzny okładki: Katarzyna STANNY, tel. 0602391675, e-mail: zinamonik@wp.pl
Honoraria autorskie: Małgorzata HOŁODOWICZ tel. (22) 608-28-23; e-mail: finanse@sbp.pl
Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania redakcyjnego i skracania tekstów
Autorzy zobowiązani są do przekazywania wraz z artykułem danych kontaktowych: adres, telefon, e-mail.

Współpracują z redakcją: Grażyna Biłska, Justyna Bzdziuch, Renata Ciesielska-Kruczek, Hanna Diduszko, Martyna Figiel, Tomasz Kasperczyk, Bogdan Klukowski, Jerzy Kondras, Dorota Skotnicka, Aleksander Trembowiecki, Ryszard Turkiewicz, Michał Zajac

Świat Książki Dziecięcej

Redaktor prowadzący: Ewa Gruda

Redakcja: Jadwiga Chruścińska, dr Dorota Grabowska, Elżbieta Matusiak

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

00-335 WARSZAWA, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel./fax (22) 827-52-96

Marta LACH – z-ca Dyrektora Biura ZG SBP ds. wydawnictw

tel. (22) 827-08-47, e-mail: m.lach@sbp.pl

Janusz NOWICKI – doradca ds. wydawniczych, e-mail: wydawnictwo@sbp.pl

Konto SBP: Credit Agricole Bank Polska S.A. 46 1940 1076 3122 4176 0000 0000

Skład i łamanie: Studio Kalamarnica Tomasz Odziemczyk. Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki. Nakład 2450 egz. ISSN 0032-4752. Indeks 369594

Rynek książki dla dzieci i młodzieży – spokojniejszy rok?¹

Napiszmy to od razu, na wstępie: rok który upłynął od ukazania się poprzedniej analizy rynku książki dla dzieci i młodzieży nie zapisał się jako szczególnie w historii polskiej sceny wydawniczej dla niedorośniętych. Nie pojawiły się zaskakujące bestsellery, nie ujawniły się ważne trendy, które miałyby promieniować na kolejne lata. Nie miały również miejsca żadne spektakularne wydarzenia w świecie szeroko rozumianej kultury, które wpłynęłyby szczególnie na sytuację publikacji dla najmłodszych odbiorców. Ale czy był to też rok zupełnie nieciekawym?

Wydarzenia

Jednym z najważniejszych tegorocznych zdarzeń była niewątpliwie zorganizowana w warszawskiej Zachęcie wystawa „tu czytamy”. Na taką ocenę tej imprezy składa się kilka kontekstów. Z pewnością można mówić o nobilitacji, jaką dla współczesnej książki dla najmłodszych była wystawa zorganizowana w jednej z najbardziej prestiżowych polskich galerii sztuki. Rzecz jasna – od dawna nikt już chyba nie mówi o edycjach dla dzieci jako o „Kopciuszku” rynku książki, ale wystawa w Zachęcie to jednak swojego rodzaju piedestał. Kolejną przyczyną, która każe na „tu czytamy” zwrócić uwagę to kontekst promocji szczególnego typu książki: wystawie patronowało wydawnictwo Wytwórnia (jedną z kuratorek była Magda Kłós-Podsiadło), znane z awangardowych publikacji. Wystawa w Warszawie (bardzo licznie odwiedzana przez gości!) z pewnością przyczyniła się do swoistego otwarcia oczu dużej części publiczności na „inną” książkę dla dzieci. Na

marginesie należy zaznaczyć, że taki zamysł i organizacja wystawy siłą rzeczy miały swój rezultat w doborze prezentowanych tytułów. Wielu z komentatorów zdarzenia – przy ogólnie dominujących bardzo pozytywnych reakcjach – zwracało uwagę na ważnych a nieobecnych na wystawie twórców (np. Pawła Pawlaka czy Aleksandrę i Daniela Mizielińskich!). Ważnym komponentem „tu czytamy” były również cykle warsztatów graficznych dla dzieci (np. „Na żywo ilustruje Iwona Chmielewska”), ale także dyskusje panelowe skierowane do profesjonalistów – promotorów książki, artystów, wydawców, księgarzy (np. „Tu dziecko, a tam my? Dyskusja o współczesnej polskiej książce dla dzieci”). Wysoka frekwencja i temperatura dyskusji na tych spotkaniach jest kolejną miarą znaczenia i sukcesu wystawy.

Pisząc o roku ostatnim warto przypomnieć sobie wcześniejsze trendy, te, które odnosiły sukcesy, jak i te, które nadzieje zawiodły. Do tych drugich z pewnością należy idea publikowania luksusowych reprintów klasycznych książek dla dzieci z lat 1960-1990. Publikacje tego rodzaju promowały wydawnictwa: Dwie Siostry, Wytwórnia, najbardziej jednak konsekwentnie wydawnictwo Muza (seria „Muzeum Książki Dziecięcej poleca”). Jakoś mniej w tym roku zauważa się publikacji tego typu w księgarniach, reprinty nie stały się chyba wielkim hitem... Rozstanie szefowej redakcji dziecięcej Iwony Krynickiej z Mużą (i likwidacja całej redakcji dziecięcej w tej firmie) wydaje się tutaj bardzo znaczące.

W konkursie na największe rozczarowanie ostatnich lat na rynku publikacji dla niedorośniętych (i to bardziej nawet w skali globalnej niż polskiej) największą szansę mają chyba jednak aplikacje książkowe na tablety i smartfony. Przez ostatnich 6 lat (od wprowadzenia na

¹ Tekst był opublikowany: M. Zajac: *Rynek książki dla dzieci i młodzieży – Spokojniejszy rok?* „Książki Magazyn Literacki” 2016, nr 5, s. 1-6, dod. „Książki dla dzieci i młodzieży”.

rynek iPadów) produkty tego rodzaju budziły ogromny entuzjazm i nadzieję wśród wydawców. Wierzono w siłę tzw. book apps jako produktu idealnie dopasowanego do potrzeb cyfrowej generacji, wspomagającego w znaczący sposób alfabetyzację, ożywiającego posiadane już w katalogach wydawców książki obrazkowe. Najbardziej podekscytowani badacze akademicy pisali nawet, że aplikacje książkowe zlikwidują popyt na tradycyjne papierowe „picturebooks”. Na targach książki dla dzieci w Bolonii „digital cafe”, czyli dedykowane elektronicznie miejsce spotkań i paneli, cieszyło się ogromnym powodzeniem – na imprezie w roku 2013 trzeba było przychodzić godzinę przed prezentacjami e-wydawców, żeby znaleźć wolne miejsce! Jednak pod koniec roku 2015 i na początku 2016 w branżowych mediach coraz częściej zaczęły pojawiać się głosy zawodu. Spodziewane zyski z *appsów* nie pojawiły się: z jednej strony nie udało się wypracować efektywnego modelu handlowego dla tego produktu, z drugiej zaś spora część rodziców i opiekunów była rozczarowana niezgodnymi z oczekiwaniami efektami edukacyjnymi interaktywnych aplikacji. Na ostatnich targach bolońskich widać było wyraźnie, że sztucznie chyba napompowany bąbel zainteresowania i nadziei pękł – specjalnie (po raz pierwszy w historii targów!) zorganizowany pawilon „dygitalny” świecił pustkami, nie dopisywała również widownia prezentacji i paneli w „digital cafe”. Taka sytuacja znajduje również odzwierciedlenie na polskim rynku. Co prawda zasłużona dla tego segmentu fundacja Festina Lente cały czas oferuje swoje bardzo interesujące i nowoczesne produkty, jednak takie firmy jak Egmont czy Zawada Media Serwis wycofały się z prób wprowadzania i sprzedawania aplikacji książkowych.

Część wydawców, ale przede wszystkim rodziców i nauczycieli obserwuje z mieszanymi uczuciami nieprzemijającą modę na bestsellerowe produkty wydawnicze poprzedniego roku – książki (?) typu *Zniszcz ten dziennik*. Sprzedawane w roku ubiegłym w ogromnych nakładach publikacje (powyżej 60 tys. egz.), zachęcające młodzieżowych

posiadaczy do najdzikszych eksperymentów, nie okazały się jednak gwiazdą tylko jednego sezonu (jak bardzo wielu miało nadzieję). *Zniszcz ten dziennik* cały czas w „topce” EMPiK-u (w pierwszej dwudziestce można odnaleźć zaś 5 innych tytułów, wzorowanych na bestsellerze Keri Smith).

Do półek księgarskich z tytułami dla młodzieży dotarła również moda na książki do kolorowania. Nasza Księgarnia dierży tutaj prym – wydaje Johannę Basford, czyli „królową kolorowanek” (*Tajemny ogród, Zaczarowany las, Zaginiony ocean*). Swój udział w tym sektorze ma oczywiście Harry Potter – wydawnictwo Otwarte oferuje dwa tytuły: *Harry Potter: Książka do kolorowania* oraz *Harry Potter: Magiczne stworzenia do kolorowania*. Do młodzieżowego odbiorcy jest również w dużej mierze kierowana pozycja *Star Wars. Niezwykła galeria. Kolorowanki antystresowe* (Ameet).

Anna Sójka-Leszczyńska z Publicat S.A. myśli o tych typach publikacji jednak pozytywnie: „*Zniszcz ten dziennik* poszerzył definicję książki. Sukces tego projektu wpłynął na wiele obszarów książki dla dzieci. Elementy kreatywne, pozwalające na ingerencję czytelnika w treść, pojawiają się w wielu tytułach. Książka, drukowana w tysięcznych nakładach – po przejściu przez ręce czytelnika staje się tą jedną-jedyną, unikatową. Kolorowanki „dla dorosłych” poszerzyły z kolei definicję książeczek (?) do kolorowania. Te tytuły trafiają także w ręce dzieci, podnosząc rangę kolorowanek i książek aktywizujących,

traktowanych dotychczas raczej jako zeszytyki jednorazowego użytku”. Anna Bukowska z „Zielonej Sowy” zastanawia się czy może „...należałoby rozważyć, by książki i propozycje tak zwanych aktywnościówek dla dzieci i młodzieży, znalazły się w odrębnych rankingach, topkach?”.

Z ostatniej chwili... jako ważne wydarzenie na rynku książki dziecięcej można ocenić ogłoszone (w trakcie przygotowywania niniejszego artykułu!) wejście bielskobialskiego Wydawnictwa Debit, specjalizującego się w literaturze dziecięcej w struktury Wydawnictwa Sonia Draga. Czy oznacza to większe zaangażowanie Sonii Dragi na scenie dziecięcej?

Sukcesy

Pozytywnym wydarzeniem na polskim rynku książki dla dzieci było z pewnością ogłoszenie nowej nagrody – „Piórko” przyznawanej przez właścicieli sieci marketów Biedronka. Inicjacja nagrody odbyła się w szczególnej atmosferze. Sensację wzbudzała przede wszystkim niespotykana wysokość, jak na polskie warunki, nagroda – 100 tys. zł dla autora tekstu oraz ilustratora! Gorące dyskusje toczyły się również na temat jednego z warunków jakie zwycięzcy mieli spełnić: całkowite amatorswo – potencjalni laureaci nie mogli mieć na koncie ani jednej opublikowanej ilustracji, ani jednego tekstu! Część z obserwatorów rynku wieszczyła, że zwycięży kicz związany tematycznie z nazwą sieci handlowej... Na szczęście obawy tego rodzaju nie spełniły się i zwyciężką *Szary domek* (Katarzyna Szestak – tekst, Natalia Jabłońska – ilustracje) został dobrze przyjęty przez krytyków. Pojawiały się jedynie komentarze wyrażające zdziwienie relatywnie (w stosunku do nakładów finansowych oraz potencjału handlowego sieci) niezbyt imponującym sprzedanym nakładem – 30 tys. egz. Właściciele sieci Biedronka musieli jednak być zadowoleni z finalnego efektu akcji – czego oczywistym dowodem jest ogłoszenie kolejnej edycji nagrody – „Piórko 2016”. Zarówno w 2015 r., jak i w bieżącej edycji zwycięskie tytuły publikowane są przez Wydawnictwo Zielona Sowa.

Sukcesem roku niewątpliwie jest przekroczenie przez *Mapy* Daniela i Aleksandry Mizielińskich (Dwie Siostry) globalnego nakładu 2 mln egz. Książka została przetłumaczona na najbardziej egzotyczne języki, można ją odnaleźć w księgarniach od Islandii przez Brazylię – na Chinach (ludowych) kończąc. Bardzo nieśmiało zaczyna się mówić o tym, że to najbardziej znana książka polskich autorów w całej historii polskiej literatury.

Mniej w tym roku było światowych sukcesów polskich ilustratorów (zdążyli nas przyzwyczaić, że co roku w Bolonii chociaż jedna z głównych nagród przypadała naszym artystom!). Na osłodę mamy jednak sukces Michała Suski, który wygrał na międzynarodowych targach książki dziecięcej w Szanghaju Grand Prix Golden Pinwheel Int'l Young Illustrators Competition. W konkursie wzięło udział ponad 200 ilustratorów książek dziecięcych z całego świata.

Bestsellery

Najważniejszym tytułem, otwierającym listę najlepiej sprzedających się książek dla nie-dorosłych jest po raz kolejny... Harry Potter! Małoletni czarodziej, z błyskawicą na czole wdarł się ponownie na listy bestsellerów za sprawą nowej, bogato ilustrowanej (Jim Kay) reedycji pierwszego tomu. 80 tys. egz. tego tytułu sprzedanych przez Media Rodzina pokazuje, że magia trwa, nawet po prawie 20 latach od publikacji pierwszego tomu (okrągła rocznica – 10 kwietnia 2017 r.).

Nie zmniejsza się zainteresowanie powieścią obyczajową dla starszej młodzieży (*young adults*) rozpoczęte tomem *Gwiazdy naszych win* Johna Greena (Bukowy las). Popularność tego autora na naszym rynku nie maleje. Dodatkowe 41 tys. sprzedanych egzemplarzy *Gwiazd...* uzupełnia kolejny sukces – *Papierowe miasta* to 60 tys. sprzedanych egz. W dalszym ciągu cieszą się popularnością dwie powieści Gayle Forman dla młodych dorosłych opublikowane przez Naszą Księgarnię (*Wróć, jeśli pamiętasz* – 79 tys. egz. i *Zostań, jeśli kochasz* – 66 tys. egz.). Powieści Małgorzaty Musierowicz teoretycznie należałoby także opatrzyć etykietką *Young adults*, ale coraz więcej świadczy za tym, że jej nowe powieści kupują raczej dorosłe kobiety, w wieku czasami bardziej babcinym niż dziewczęcym – taka właśnie publiczność kupiła najnowszą książkę z cyklu – *Feblik* (65 tys. egz.).

Na listach bestsellerów dla dzieci i młodzieży pojawiły się również biografie: dwie książki Egmontu prezentujące postaci najsłynniejszych piłkarzy *Mały chłopiec, który stał się wielkim piłkarzem* i *Ronaldo. Chłopiec, który wiedział, czego chce* (obie pozycje autorstwa Yvette Żółtowskiej-Darskiej kupiło 39 tys. osób, każdą). Można przypuszczać, że kolejna piłkarska biografia tej autorki – *Lewy, chłopak, który zachwycił świat* odniesie podobny sukces. Wydawnictwo Zielona Sowa zaproponowało z sukcesem autobiografię Martyny Stoessel, argentyńskiej ak-

torki, piosenkarki i tancerki – *Po prostu Tini* (26 tys. sprzedanych egz.)².

Co słyhać u >niektórych< wydawców?

Wydawnictwo Olesiejuk

Firma Jacka i Krzysztofa Olesiejuków pozostaje niekwestionowanym liderem rynku, oferując masowe wydania książek przede wszystkim licencyjnych i przeznaczonych dla dzieci młodszych. Główny kanał dystrybucji firmy to tradycyjnie sklepy wielkopowierzchniowe. Wydawnictwo specjalizuje się przy tym w literaturze edukacyjnej (bestsellerowe encyklopedie i słowniki takie jak *Alfabetyczna encyklopedia dla dzieci czy Encyklopedia dla dociekliwych*). Oficyna w coraz większym stopniu myśli o wchodzeniu do przedszkoli. O znaczeniu jakie temu kierunkowi jest przypisywane świadczyć może chociażby zakładka na stronie internetowej firmy, z której pracownicy placówek przedszkolnych mogą ściągnąć poradniki metodyczne do „Teczek” 3-, 4-, 5-latka.

Wydawnictwo Olesiejuk zgodnie z trendami rynkowymi zaproponowało swoje własne

² Dane opisujące liczbę sprzedanych egzemplarzy zaczerpnięto z „Gazety Wyborczej”: Juliusz Kurkiewicz, *Bestsellery roku 2015: Polska czeka na swojego Stiega Larssona* [online], [dostęp: 03.05.2016]. Dostępny w WWW: <<http://wyborcza.pl/1,75475,19767478,bestsellery-roku-2015-polska-czeka-na-swojego-stiega-larssona.html#ixzz440OhDpzo>>.

książki do kolorowania: *Kalejdoskopy. Antystresowy relaks kolorowankowy* Agnieszki Kamińskiej, *Neon rządzi! Kolorowanka* Julian Mosedale (ilustr.).

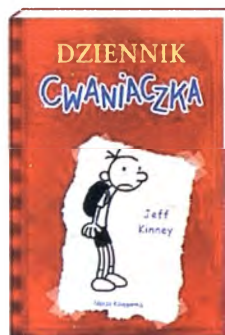
Egmont

Egmont prowadzi od lat z sukcesem swoją politykę wydawniczą opierając się głównie na sprawdzonych, mocnych, zagranicznych licencjach medialnych (np. Disney, Matell, Hasbro). Publikacje z udziałem takich bohaterów jak: Kubuś Puchatek, Kaczor Donald, Myszka Miki zapewniają firmie stałą i wysoką sprzedaż. Oficyna wychodzi jednak z wieloma projektami poza ten program. Przykładem mogą być tutaj wspomniane cztery bestsellerowe książki biograficzne o piłkarzach (seria „Mali mistrzowie”), czy przede wszystkim doskonale pomyślana, zaplanowana i zrealizowana kampania „Czytam sobie”, promująca świetną polską literaturę i ilustracje na najwyższym poziomie, ale przede wszystkim wspomagająca wysiłki rodziców na rzecz zachęcenia najmłodszych do czytania.

Obserwując stronę internetową oficyny można dostrzec, że otwiera się ona na współpracę z bibliotekarzami: oferowane są scenariusze zajęć (także do bestsellerowego cyklu „Basia” Zofii Staneckiej!), jak i plakaty, które mogą zostać użyte do promocji bibliotek szkolnych i samego czytania.

Papilon (grupa wydawnicza Publicat S.A.)

Między majem 2015 r., a kwietniem 2016 r., najważniejszym bestsellerem w Papilonie była seria „Angry Birds” (bardzo oczekiwana premiera filmu najpewniej jeszcze utrwali taką pozycję!). Niezmiennie od wielu lat na wysokim poziomie pozostawała sprzedaż „Martynki”. Oficyna odnotowała także wzrost zainteresowania książkami o „Elmerze – słoniu w kratkę”. Warto też zwrócić uwagę na serię beletrystyczną autorstwa Holly Webb, którą zapoczątkował *Wodny rumak*. Papilon publikuje (Euro 2016!) z sukcesem również książki na licencji PZPN. W marcu 2016 r. miała miejsce premiera książki *Zwierzaki*

podróżniczeki Gosi. Polska doktor Dolittle Małgorzaty Zdziechowskiej. Zainteresowanie mediów i pochlebne opinie czytelników dają tej książce (wpisującej się w popularny w ostatnich latach nurt reportażowo-przyrodniczy) mocną nadzieję na sukces.

Centrum Edukacji Dziecięcej (grupa wydawnicza Publicat S.A.)

W Centrum Edukacji Dziecięcej, drugiej marce w ramach grupy wydawniczej Publicat S.A. związanej z książką dla najmłodszych, najlepiej sprzedającym się tytułem była seria „Pierwsze czytanki” (pisana i ilustrowana przez najlepszych polskich autorów i ilustratorów współczesnych). Wysoko w rankingu sprzedaży firmy znajdowały się także dwa tytuły: *12 ważnych opowieści. Polscy autorzy o wartościach* i *12 ważnych praw. Polscy autorzy o prawach dzieci*. Ciekawą pozycją dla dzieci starszych była *Ekonomia. To, o czym dorośli Ci nie mówią* – tytuł rekomendowany przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne i właściwie ciekawy do czytania..., także przez dorosłych!

Nasza Księgarnia

Najstarszy i najbardziej zasłużony polski wydawca trzyma się świetnie – bezbłędnie wyczuwa trendy na rynku czy może raczej jest jednym z kreatorów tych trendów. Dowodem świetnie trafiona proza dla młodych dorosłych, drugi rok Gayle Forman na listach bestsellerów. Oczywiście znakomicie sprzedaje się nieustannie *Dziennik cwaniaczka* Jeffa

Kinneya we wszystkich odsłonach i tomach. Podobają się też inne „cwaniaczkopodobne” serie – jak choćby „Hej, Jędrak!” duetu Skarżycki i Leśniak oraz seria „Domek na drzewie” Andy’ego Griffithsa i Terry’ego Dentona.

Dziadkowie utrzymują również dobre miejsca na listach bestsellerów – mowa o sztandarowej pozycji z dziedziny „publikowania sentymentalnego”, czyli serii „Poczytaj mi, mamó” (w tym roku ukaże się tom siódmy). Wciąż dużym zainteresowaniem cieszy się seria kartonowa „Opowiem ci, mamó” (ostatnio „Opowiem ci, mamó, co robią koty” z ilustracjami Nikoli Kucharskiej).

Wydawnictwo nie rezygnuje także z *picture-booków* – do najciekawszych opublikowanych w ostatnich dwunastu miesiącach należą: *Ignatek szuka przyjaciela* Pawła Pawlaka, *Pan Tygrys dziecięje* Petera Browna czy *Rok w lesie* Emilii Dziubak. Podobnie jak dwaj liderzy rynku, tak też NK stara się zdobyć i utrzymać dobry kontakt z nabywcami instytucjonalnymi. Oferuje scenariusze do zajęć dla dzieci z określonych grup, ale także realizacje warsztatów – np. z książkami z serii „Zosia z ulicy Kociej” Agnieszki Tyszki czy „Okropny Maciuś” Małgorzaty Strękowskiej-Zaremby. Oficyna organizuje także wystawy, które wypożycza bibliotekom i innym instytucjom kulturalnym (w tym roku poświęcone „Poczytaj mi, mamó” i „Chłopcom z Placu Broni”) oraz ogólnopolski konkurs biblioteczny skierowany do uczniów szkół podstawowych. W tym roku zadanie konkursowe związane jest z książką *Ale historia... Kazimierzu, skąd ta forsą?* Grażyny Bąkiewicz z ilustracjami Artura Nowickiego.

Dwie Siostry

Wydawnictwo Dwie Siostry, niezwykle zasłużone w promocji wysokiej jakości artystycznej książki dla dzieci świętuje w tym roku swoje dziesięciolecie! O tej dekadzie można bez przesady napisać, że to prawdziwa historia sukcesu. Wydawnictwo, które zaczynało jako kieszonkowa firma publikująca niewielką liczbę awangardowych tytułów, stało

się obecnie całkiem silnym graczem na rynku, nie tracąc przy tym nic ze swoich ambicji artystycznych! Dwie Siostry stały się obecnie nie tylko niekwestionowanym liderem ruchu książki awangardowej, chociaż skalą swojej działalności wykroczyło poza właściwy dla tej grupy wymiar finansowy. W 2013 r. oficyna przekroczyła magiczną liczbę 30 nowych tytułów w roku (w 2015 r. Dwie Siostry opublikowały 33 nowe książki!). Sukcesem oficyny była nominacja do nagrody Międzynarodowych Targów Książki w Londynie dla najlepszego wydawnictwa dziecięcego.

Najlepiej sprzedające się w ostatnim czasie książki tego wydawnictwa to te wchodzące w skład quasi-serii wielkoformatowych, bogato ilustrowanych książek edukacyjnych zapoczątkowanych przez *Mapy*, a kontynuowane przez *Pod ziemią, pod wodą, Animalium* i *Pszczółki*. W najbliższym czasie do tej kolekcji dołączą jeszcze tytuły: historyczny – *Oś czasu* i przyrodniczy – *Botanicum*.

Na kolejny wielki międzynarodowy sukces zasługuje po *Mapach* następny tytuł Mizieliniskich – *Pod ziemią pod wodą*. Opublikowano już 8 wydań zagranicznych (Belgia, Włochy, Francja, Wielka Brytania, Rosja, Chiny, Tajwan, Korea). W Chinach publikacja ta zdobyła tytuł najlepszej książki roku 2015 przyznawany przez „The Beijing News Weekly Review”.

Kontynuacji doczeka się zorganizowany przez oficynę konkurs na projekty książek obrazkowych („Jasnowidze 2014/15”). Jako plon imprezy ukazały się dotychczas dwa tytuły *Kawalerka* Weroniki Przybylskiej – główna nagroda jury międzynarodowego, oraz książka *Zakątki* Michałiny Rolnik – ilustratorki projektu nagrodzonego przez jury wydawnicze. Została ogłoszona nowa edycja konkursu „Jasnowidze 2016”!

Zielona Sowa

Oficyna w ostatnich latach działa coraz prężniej, widowym tego znakiem było własne stoisko na targach w Bolonii. Misją firmy jest „wydawanie dobrych „książek środka”, czyli

tych, które zapełniają przepaść pomiędzy książkami bardzo tanimi, słabymi jakościowo, a tymi artystycznymi, kierowanymi do wąskiego odbiorcy”.

Wśród najlepiej sprzedających się tytułów tego wydawcy – rzecz jasna! – to nadal kolejne części uwielbianej przez dzieci serii „Zaopiekuj Się Mną” Holly Webb. Na listach bestsellerów znalazła się wspomniana już powyżej książka Martiny Stoessel *Po prostu Tini*. W pierwszych miesiącach 2016 r. największą popularnością cieszył się *Tomek Łebski*, antystresowa kolorowanka *Podróż do Krainy Czarów*, tytuły z serii „Już czytam” Agnieszki Stelmazyk oraz nowa seria dla miłośników zwierząt – „Przyjaciele zwierząt” Anieli Cholewińskiej-Szkołik.

Wydawnictwo coraz bardziej zaczyna interesować się książkami obrazkowymi (np. *Kotłyszanka dla maluszka* oraz *Książniczka Julia, smok i rycerze niedorajdy* licencje z bardzo cenionego na świecie, choć jeszcze młodego, brytyjskiego wydawnictwa Nosy Crow). Jak mówi Anna Bukowska: „Dobry odbiór *picturebooków* wśród naszych stałych klientów, pokazuje m.in. to, że dorośli, decydujący o kupnie książki dla dzieci, coraz chętniej sięgają po nowe, inne, bardziej wyszukane pozycje. To dobry znak na przyszłość, dla nas wszystkich”.

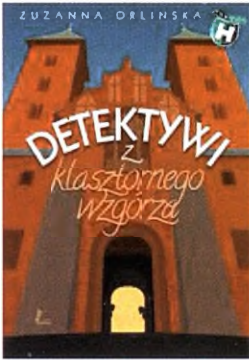
Bajka

Wydawnictwo osiągnęło stabilizację i od dwóch lat notuje stały wzrost sprzedaży na poziomie 30%. Jak mówi redaktor naczelna

oficyny, Katarzyna Szantyr-Królikowska: „To bardzo satysfakcjonujący wynik, biorąc pod uwagę, jaki trend panuje na rynku. Czytanie literatury zaczyna przegrywać z oglądaniem obrazków. Niestety także w książce dziecięcej mamy do czynienia z triumfem kultury obrazkowej nad kulturą słowa. Największe wzięcie mają teraz książki dla dzieci z minimalną ilością tekstu, mnogością obrazków i paraedukacyjną treścią, a takich prawie w ogóle nie wydajemy. Bajka wciąż specjalizuje się w literaturze pięknej dla najmłodszych”.

Obecnie prawdziwą lokomotywą tej oficyny jest zdecydowanie seria o Florce, wsparta serialem animowanym (właśnie powstaje jego trzeci sezon), autorstwa duetu Rokšana Jędrzejewska-Wróbel / Jona Jung. Sukcesy święci przede wszystkim najnowsza część *Florka. Meje do Klemensa* (premiera w lutym 2016 r.). W minionym roku wspaniale sprzedawały się też klasyki: *Sto bajek Brzechwy* z ilustracjami Piotra Rychela oraz... nowy „Krecik” z tekstami Małgorzaty Strzałkowskiej, ułożonymi do oryginalnych ilustracji Zdenka Milera.

Najnowszy projekt, z którym Bajka łączy bardzo duże nadzieje to kompendium *Orzeł Biały. Znak państwa i narodu*. Książka nawiązuje do publikacji sprzed dwóch lat o Mazurku Dąbrowskiego. Za decyzją o wydaniu tych tytułów – jak mówi K. Szantyr-Królikowska – stoi przekonanie, że „...Polacy mają bardzo ubogą wiedzę na temat swoich symboli, natomiast instytucje państwa nie prowadziły i nie prowadzą w tym zakresie żadnej polityki edu-

kacyjnej czy informacyjnej. Brakowało takich książek, więc je wydaliśmy, i dla własnej satysfakcji, i po to, by tę wiedzę popularyzować”.

Literatura

Niezaprzeczalnym bestsellerem Wydawnictwa Literatura w roku 2015 okazała się książka Pawła Wakuły *Jagiello pod prysznicem. Opowieści o władcach Polski* – w niecały rok od premiery (maj 2015 r.) doczekała się już trzeciego wydania. Paweł Wakuła wraz z ilustratorem Mikołajem Kamlerem umieli zaprezentować młodym odbiorcom historię po mistrzowsku i udowodnili, że wcale nie musi być nudna. Jak pisze szefowa wydawnictwa Wiesława Jędrzejczykowa: „Sukces tej książki utwierdził nas w przekonaniu, że powieść historyczna wraca do czytelniczych łask”. Wydawnictwo poszło za ciosem – w jego katalogach pojawia się seria „A to historia!”, w której jesienią 2015 r. ukazała się powieść Zuzanny Orlińskiej *Detektywi z klasztornego wzgórza*, a na początku 2016 r. *Mówcie mi Bezprym*, Grażyny Bąkiewicz – powieść o pierworodnym synu Bolesława Chrobrego. W tej serii ukaże się też pięciotomowy cykl opowiadań obyczajowych obejmujących historię Polski od Mieszka po Okrągły Stół – *Zdarzyło się w Polsce*.

Literatura kontynuuje bardzo dobrze przyjętą przez recenzentów, ale przede wszystkim przez nabywców książek dla młodych czytelników, serię „Wojny dorosłych – historie dzieci”. Nowością jest tutaj wyjście poza te-

matykę historyczną: jesienią 2015 r. ukazała się książka Renaty Piątkowskiej *Która to Malala?*, o laureatce Pokojowej Nagrody Nobla, która przeciwstawiła się talibom i otwarcie walczy o prawa pakistańskich dzieci do edukacji. W maju 2016 r. ukazała się książka Barbary Gawryluk *Teraz tu jest nasz dom* o rodzinie ukraińskich uchodźców, którzy w obliczu zagrożenia życia zdecydowali się opuścić Donieck i wyjechać do Polski.

Warto dodać, że łódzka oficyna jest prawdziwym łowcą nagród i wyróżnień na konkursach dedykowanych książce dziecięcej: w 2015 r. Nagroda Kallimacha za wartości edukacyjne w książkach, trzy książki wyróżnione i wpisane na Listę Skarbów Muzeum Książki Dziecięcej (*Możesz wybrać, kogo chcesz pożreć* Doroty Combrzyńskiej-Nogali, *Pamiętnik Czachy* Joanny Jagiello i *Stroiciel* Tomasz Trojanowskiego), dwa wyróżnienia w konkursie Książka Roku IBBY 2015 (*Stary Noe* Zuzanny Orlińskiej, *Król* Katarzyny Ryrych), wyróżnienie w Konkursie im. Kornela Makuszyńskiego (*Syberyjskie przygody chmurki*).

Jaguar

Wydawnictwo Jaguar specjalizuje się w literaturze przeznaczonej dla *Young Adults*, ze szczególnym uwzględnieniem *fantasy*. Największym przebojem tej oficyny jest oczywiście cykl „Zwiadowcy” Johna Flanagan. Nakład serii liczącej obecnie 13 tytułów to ponad 700 tys. egz. w oprawach miękkiej i twardej, dodatkowo 6 tomów zostało opubli-

kowanych w formie audiobooka. Pobyt autora w Polsce był ogromnym sukcesem, podczas spotkań w Krakowie i w warszawskim Empiku sale były wypełnione przez fanów do ostatniego miejsca, a tylko na samych WTK autor podpisał ponad tysiąc książek.

Z „jaguarowego” katalogu *fantasy* dla młodzieży warto wymienić takie tytuły jak *Kroniki Wardstone* Josepha Delaney’a czy *Posłaniec strachu* Michaela Granta.

Oprócz głównego (młodzieżowego) nurtu stale w ofercie Jaguara obecna jest również klasyczna seria powieści dla dzieci, czyli „Mary Poppins”. Oficyna wydała wszystkie tomy cyklu, również te, których dotąd w Polsce nie było – *Mary Poppins od A do Z* i *Mary Poppins w kuchni*. Powieści – prawdziwy „evergreen” książki dla dzieci – są dostępne zarówno jako osobne tomiki, jak też wchodzą w skład ponad 900-stronicowej Kolekcji, obejmującej całą serię. Kolekcja wydana w większym formacie i twardej oprawie cieszy się dużym powodzeniem, wydawca planuje już kolejny dodruk.

Najważniejszy projekt wydawnictwa Jaguar, o którym opowiedziała jedna z właścicielek oficyny – Anna Pawłowicz, wiąże się z pozyskaną niedawno serią „Superhero girls”. Bazuje ona na komiksach DC Comics i jest związana z wprowadzanymi jednocześnie przez inne firmy nowymi kolekcjami dla dziewczynek – lalkami, przyborami szkolnymi, ubraniami, przyrządami sportowymi. Jest to absolutny przełom w myśleniu o dziewczynkach – nacisk z urody i wyglądu zostaje przeniesiony na cechy charakteru i zamiłowania. Lalki są fantastycznie zaprojektowane, „niebarbiowate” w stylu, atrakcyjnie pomyślane (prezentowano je podczas specjalnego pokaz na tegorocznych targach w Bolonii).

Organizacje społeczne związane z książką dla dzieci czyli...

Polska Sekcja IBBY

Po odejściu długoletniej i bardzo zasłużonej prezes Marii Kulik Sekcja działa równie

intensywnie pod rządami Anny Marii Czernow. Potwierdzeniem takiej opinii może być chociażby gala nagrody „Książka Roku 2015”. Impreza odbyła się w nowym miejscu (Sala Audiowizualna Multimedialnej Biblioteki dla Dzieci i Młodzieży nr 31 w Warszawie) i zebrała rekordową liczbę gości i przedstawicieli mediów. PS IBBY pojawia się na wszystkich ważniejszych krajowych imprezach związanych z publikacjami dla najmłodszych, książki laureatki konkursu „Książka Roku” prezentowane są corocznie na polskim stoisku na targach w Bolonii.

Fundacja ABC XXI

Fundacja w dalszym ciągu kontynuuje swoje najważniejsze dzieło, prowadzone od ponad 10 lat z sukcesem – kampanię „Cała Polska czyta dzieciom”. Ważnym wydarzeniem dla organizacji prowadzonej przez Irenę Koźmińską było zrealizowanie kolejnej edycji nagrody im. Astrid Lindgren. Trofeum to – przeznaczone dla prac wcześniej niepublikowanych – od początku swojego istnienia jest źródłem niezwykle ważnych książek. Wystarczy napisać, że właśnie przy tym konkursie rozbłysła gwiazda jednego z najciekawszych autorów polskiej książki dla młodszych nastolatków Marcina Szczygielskiego.

Szkoda, że po krótkim okresie realizacji chyba ostatecznie poległa idea „Pierwszej Książki Mojego Dziecka” – świetna, sprawdzona na świecie koncepcja wczesnej promocji czytelnictwa dziecięcego.

Sensacji na scenie wydawniczej dla odbiorców niedorośliż rzeczywiście w minionym roku nie było, ale absolutnie nie był to dla naszych oficyn z tego sektora rok stracony, a dla nabywców i czytelników nie był to rok nudy i zastoju!

dr MICHAŁ ZAJĄC

Uniwersytet Warszawski

NAGRODY, NAGRODY

Plebiscyt na Najlepszą Książkę Dziecięcą 2015 r. „Przecinek i kropka”:

Pierwsze miejsce: Justyna Bednarek (tekst), Daniel de Latour (ilustracje) – *Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek (czterech prawych i sześciu lewych)*

Drugie miejsce: Roksana Jędrzejewska-Wróbel (tekst), Marianna Oklejak (ilustracje) – *Królewna*

Trzecie miejsce: Piotr Socha (tekst i ilustracje) – *Pszczoły*

„Piórko 2015. Nagroda Biedronki za książkę dla dzieci”:

Katarzyna Szestak (tekst) Natalia Jabłońska (ilustracje) – *Szary domek*

Nagroda literacka m.st. Warszawy (kategoria książka dla dzieci)

Justyna Bednarek (tekst), Daniel de Latour (ilustracje) – *Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek (czterech prawych i sześciu lewych)*

IV Konkurs Literacki im. Astrid Lindgren na współczesną książkę dla dzieci i młodzieży

Kategoria wiekowa 0-6: I nagroda – nie przyznano

Katarzyna Majgier: *Niedokończony eliksir nieśmiertelności* – I nagroda – kategoria wiekowa 6-10,

Marcin Szezygielski: *Teatr niewidzialnych dzieci* – I nagroda – kategoria wiekowa 10-14:

Mateusz Świsak: *Timburu* – wyróżnienie specjalne Konkursu.

Nagroda „Książka Roku 2015” (Polska Sekcja IBBY):

Agnieszka Suchowierska za książkę dla dzieci *Mat i świat* (Krytyka Polityczna 2015)

Małgorzata Warda za książkę dla młodzieży *5 sekund do Io* (Media Rodzina 2015)

Marianna Oklejak za autorską książkę obrazkową *Cuda wianki. Polski folklor dla młodszych i starszych* (Egmont Polska 2015)

Paweł Pawlak za ilustracje i opracowanie graficzne *13 bajek z królestwa Lailonii* Leszka Kołakowskiego (Znak Emotikon 2015)

Nagroda za upowszechnianie czytelnictwa: 2015 – Fundacja „Jasne Strony” za wieloletnie przybliżanie ilustrowanej książki dzieciom niewidomym i słabo widzącym

Ogólnopolska Nagroda Literacka im. Kornela Makuszyńskiego:

Rafał Witkec *Zgnilobrody i luneta przeznaczenia* – Wydawnictwo Nasza Księgarnia

Konkurs „Książka przyjazna dziecku”:

Barbara Kosmowska *Kolorowy szalik* – Wydawnictwo Literatura

Nagroda „Pegazika” (Poznańskie Spotkania Targowe):

Wojciech Widlak – kategoria „Twórca książki dla dzieci”

Marta Lipezyńska – kategoria „Przyjaciel Książki dla dzieci”.

O regionalizmie i kapitale kulturowym we współczesnych księżnicach europejskich (aspekty praktyczne)¹

W czasach naznaczonych retoryką wspólnotowości kulturowej Europy oczywistym jest pytanie, na czym ma polegać wspólnotowy kapitał kulturowy Europejczyków? Można podejmować próby budowania katalogu wspólnych europejskich wartości, do których przywiązują wagę Ci mieszkający nad: Tagiem, Tamizą, Łabą, albo Ci znad: Wisły, Weławy, Wilii, Dniepru, Almy czy Kury. Kazimierz Brandys pisał, iż „kultura europejska jest bajką, którą zbyt dobrze znamy, aby udawać, że składa się z samych morałów” i dodawał, iż w Europie „trwa [...] jakaś niezmacona ambicja wzniesienia się ponad zło – nigdy niezaspokojona”. Warto też zacytować ponownie Kroutvora, który stwierdzał: „Tradycja Europy Środkowej może nas w sposób naturalny zbliżyć i być nam bliższa od spektakularnych proklamacji politycznych, za którymi nierzadko kryją się niejasne cele. W Europie Środkowej idee i frazesy często zmieniają się w anegdotę – to nasza nadzieja, gwarancja i narzędzie poznania. Jedynym kryterium pozostaje gorzkie doświadczenie: Europa Środkowa ukształtowała nasze losy i już dawno weszła w nasze geny”.

We współczesnych bibliotekach europejskich kapitał ekonomiczny, społeczny i kulturowy współzależą od siebie. Biblioteka pracując na rzecz własnego kapitału kulturowego stymuluje życie społeczne głównie w zakresie kompetencji kulturowych (wiedza, umiejętności, wartości) i językowych (komunikacyjnych). Ostatecznie praca instytucji

ma się przyczyniać do osiągnięcia przez użytkowników bibliotek (członków społeczności) sukcesów na forach, do których aspirują, lub szerzej, do osiągnięcia awansu społecznego. Skuteczna stymulacja kapitału kulturowego jest także wyznacznikiem zawodowego i osobistego sukcesu bibliotekarzy w ich kręgach społecznych. Im wyższy kapitał społeczny biblioteki i jej ekonomiczny potencjał, tym większe sukcesy i możliwości uzyskiwania kapitału kulturowego. Niezbędne wydaje się wyrabianie w pracownikach bibliotek etosu służby społecznej wobec lokalnego środowiska – poczucia misji, propagowania dziedzictwa narodowego, środkowoeuropejskiego i europejskiego oraz żywe reagowanie na potrzeby środowiska i stymulowanie jego upodobań. Codzienna praktyka pracy bibliotecznej nie jest obłożona obowiązkiem meta-refleksji nad powinnościami i misją instytucji książki; jest to raczej zadanie instytucji zwierzchnich, pionu zarządzającego i teoretyków bibliotekoznawstwa.

Należy podkreślać, iż bibliotekarze uczestniczą w tym szczególnym prestiżu, jaki daje wieloaspektowa dbałość o kultywowanie pamięci lokalnej, regionalnej i narodowej. Biblioteka jest instytucją polityki pamięci na każdym szczeblu: od biblioteki gminnej, wojewódzkiej, uniwersyteckiej aż po centralną księżnicę państwa.

Cele edukacyjne, wychowawcze i naukowe realizowane przez te instytucje są zbieżne, a niekiedy tożsame z misją muzeów, izb pamięci i centrów kulturalnych.

Praktycznym działaniem bibliotek na rzecz kapitału społecznego i polityki pamięci jest popularyzacja kultury regionu oraz wypracowanie strategii zaciekawiania miejscem, wskazywanie źródeł informacji o regionie, zarówno naukowych, jak i popularnych. Re-

¹ Artykuł stanowi skróconą wersję referatu *Biblioteka i mała ojczyzna. Regionalizm, globalizm, kapitał kulturowy i dziedzictwo środkowoeuropejskie jako wyzwania dla współczesnych bibliotek* wygłoszonego we wrześniu 2015 r. we Lwowie podczas międzynarodowej konferencji „Сучасні проблеми діяльності бібліотек в умовах інформаційного суспільства”. Pełna wersja tekstu ukaże się wkrótce nakładem wydawnictwa Politechniki Lwowskiej.

alizacja tego zadania wymaga podjęcia kilku kroków. Autor proponuje przyjęcie następujących punktów:

- 1 Rozpoznanie „emblematów” regionu (przedmioty, czynności, idee, zjawiska przyrodnicze symbolizujące miejsce) charakterystycznych i unikatowych² i wpisanie ich na listę, jako powszechnie kojarzonych symboli miejsca. Ich interpretacja i wyjaśnienie znaczeń nie mogą sprawiać trudności mieszkańcom. Promowanie tych emblematów i interpretacja powinny być budowane poprzez historyczną wiarygodność świadectw przy wykorzystaniu różnych narracji (polifonia narracji o zróżnicowanym i rosnącym stopniu wiarygodności).
- 2 Stworzenie katalogu postaci (historycznych lub współczesnych) związanych z regionem, powiatem lub gminą oraz propagowanie ich zasług i dorobku wśród mieszkańców; podejmowanie działań doradczych w zakresie tworzenia oblicza wizualnego i wizerunku miejsca poprzez propozycje nadawania nazw instytucji publicznych, patronów ulic i placówek kulturalnych, festiwali i imprez lokalnych³. W promocji tych postaci istotne jest wykorzystywanie językowych instrumentów modalnych (opisywanie opinii, emocji, powinności, tzn. stosunku nadawcy do treści wypowiedzi): definiowanie postaw i wartości oraz wyraziste etykietowanie bohaterów.
- 3 Przygotowanie antologii tekstów związanych z regionem. W jej skład powinny

² Jako przykład może posłużyć Spycimierz – wieś w Polsce położona w województwie łódzkim, w powiecie poddębickim, gdzie na Boże Ciało układane są unikatowe „dywany kwiatowe”. Wydarzenie to przyciąga tłumy zwiedzających i media.

³ Przykładem może być mało znana w skali ogólnopolskiej gmina Grabów w województwie łódzkim, powiecie łęczyckim. Znanymi postaciami, które urodziły się tam są m.in.: Tadeusz Pruszkowski (1888-1942) – polski malarz, krytyk artystyczny i pedagog, członek licznych ugrupowań artystycznych, m.in.: „Rytm i Bractwo św. Łukasza”; Maria Ginter (z Zieleniewskich) (1922-2011) – polska pisarka, rzeźbiarka, malarka i sportsmenka. Uczestniczka ruchu oporu w czasie II wojny światowej. Po wojnie była pierwszą w Polsce kobietą – zawodowym kierownicą ciężarówki. Takich miejsc, gdzie można budować tożsamość w odniesieniu do biografii znaczących autochtonów na mapie Polski jest wiele.

wchodzić zarówno utwory publikowane i niepublikowane, pisane i tzw. teksty kultury: literackie, ludowe, wspomnieniowe, dokumenty historyczne, epistolograficzne i inne. Pożądana jest inicjatywa edytorska zmierzająca do wydania zebranych materiałów.

- Szczególnie wartościowe mogą być dawne piosenki kabaretowe, utwory z tingel-tanglów i teatrzyków bulwarowych, ballady podwórkowe, dawne teksty jarmarczne, senniki i księgi magiczne, serie i powieści zeszytowe. Wszystkie te propozycje stanowią historię literatury i kultury popularnej, rodzącej się na początku XX w. popkultury, często swoiście wymieszanej ze środkowoeuropejską mentalnością twórców i odbiorców.
- 4 Opracowanie strategii przyciągania do miejsca i tzw. topografii pamięci, a w szczególności:
 - opracowanie scenariuszy podróży po regionie (miejscu) lub mapy geograficznej poznawania miejsca, jak również mapy wydarzeń kulturalnych regionu. Mogą się tutaj znaleźć elementy stopniowania napięcia i niespodzianek, rozwiązywania zagadek związanych z regionem, kontrolowane „niebezpieczeństwa” i efektowne zakończenia wędrówek, zachęcające do ponownego odkrywania poznanych miejsc;
 - przygotowanie schematów „gier miejskich” jako formy rozrywki wykorzystującej przestrzeń. Łączą one w sobie cechy: flash mobów, happeningów ulicznych, performance, oraz gier komputerowych, RPG i harcerskich podchodów. Gry tego typu mogą mieć różnorodną tematykę: od wydarzeń historycznych, przez powieści, po historie wymyślone przez autorów gry. Po odpowiednich zabiegach adaptacyjnych „gry miejskie” mogą być organizowane w dowolnej przestrzeni z odpowiednią infrastrukturą.
 - 5 Dostępność informacji o regionie i wykorzystanie w tym celu mediów masowych i społecznościowych. Biblioteka nie może jednak być jedynym miejscem gdzie znajdują się materiały poświęcone regionowi.

Wskazaniem działaniem celowym dla bibliotek jest zbudowanie systemu informacji o kulturze oraz bieżące monitorowanie systemu kultury w regionie. Istotna jest także kontrola organizacji czasu regionu (kalendarz świąt lokalnych, religijnych, ogólnopolskich). Jeśli jest to możliwe, bibliotekarz może podjąć działania w celu stworzenia alternatywnych materiałów związanych z miejscem: konkurs legend, utworów muzycznych lub gier nawiązujących do kultury regionu. W perspektywie mogłoby to prowadzić do stworzenia ludoteki, jako działu bibliotecznego związanego z promocją regionu poprzez gry i zabawy.

Niektóre ze wskazanych działań mogą przekraczać możliwości biblioteki i kapitałów, którymi dysponuje, dlatego wskazana byłaby współpraca z innymi instytucjami kultury i działania lobbingsowe pokazujące, iż księżnice to instytucje działające na styku różnych, nie zawsze zdefiniowanych aktywności, promocji kultury i planowania strategicznego. Niezbędne są też działania korporacyjne organizacji bibliotekarskich wywierające wpływ na politykę kulturalną państwa, a w szczególności politykę pamięci i podtrzymywania środkowoeuropejskiego dziedzictwa kulturowego.

Rozwijana na przestrzeni ostatnich lat w polskich pracach bibliotekoznawczych idea biblioteki w aktywizacji regionalnej oraz biblioteki jako „trzeciego miejsca” wniosła wiele ważnych refleksji dla zrozumienia sytuacji tej instytucji w nowoczesnym społeczeństwie.

Biblioteka w tradycyjnym ujęciu to instytucja upowszechniania kultury funkcjonująca w określonym środowisku. Warto jednak pamiętać, iż współczesny świat przypomina „kalejdoskop zmiennych tożsamości”, który nie ma swoich bezpośrednich odniesień w sferze fizycznej. Media elektroniczne odgrywają dominującą rolę w kreowaniu sfery publicznej i prywatnej.

W trwającej transformacji kulturowej Polski i Europy Środkowej regionalizm po-

winien odgrywać istotną rolę i stawać się instrumentem budowy społeczeństwa obywatelskiego. Idea ta umożliwi swobodny rozwój osobowości człowieka zakorzenionego w przestrzeni lokalnej, a biblioteka winna stawać się instytucją wychowania równoległego. Wiąże się z tym konieczność poszukiwania nowoczesnej koncepcji regionalizmu i bibliotekarstwa. Jak pisze Elżbieta Barbara Zybort – biblioteki współczesne dążą do zwiększenia swojej kulturotwórczej i informacyjnej roli, aktywizują uczestnictwo kulturowe obywateli, służą rekreacji i systematycznie rozszerzają metody i narzędzia partycypacji społecznej, inicjują projekty dla społeczności lokalnych a poprzez to krzewią ideę wspólnego dobra.

Sens nowoczesnego regionalizmu propagowanego przez biblioteki różnych typów powinien polegać na przywracaniu jednostce „zakorzenienia” i odnajdowaniu rodowodu własnej kultury. Biblioteki, poprzez dbałość o rozwój regionu, powinny stawać się instytucjami podtrzymywania lub przywracania tożsamości grupowej i podejmować próby wpływania na usprawnienie działania terenowych organów władzy. Ich publiczny i powszechny charakter nakazuje przyjęcie wyzwania dbałości o politykę pamięci i popieranie wszelkich spontanicznych i dobrowolnych form działalności społecznej na swoim terenie, mających znaczenie wychowawcze.

Spółczesne społeczeństwo informacyjne stanowi pokłosie rozwoju cywilizacji zachodniej, która mimo zawirowań historycznych wciąż rozwija ideały wolności, wiedzy i rozwoju. Biblioteki wspomagają tę humanistyczną misję i stanowią od połowy XIX w. instrument demokracji. Ich pola oddziaływania w ostatnim czasie na nowo się ogniskują, trwa poszukiwanie uniwersalnej formuły funkcjonowania, widoczne są postępy i regresy, ale na demokratycznym rynku idei o przewadze nie zawsze stanowi siła, liczebność i wielkość. Płynna rzeczywistość, modyfikowana przez media, przyspieszenie cywilizacyjne, oprócz

zagrożeń, dają bibliotekom szansę na nowe i trwałe zakorzenienie się w świadomości społecznej i zmieniającej się kulturze. Interpretacja tożsamości wspólnoty lokalnej, wydarzeń z przeszłości oraz prowadzenie dys-

kursów o historii i współczesności należą do kompetencji instytucji książki i informacji.

dr JACEK LADORUCKI

Uniwersytet Łódzki

„Otwieramy przed Tobą świat...”, czyli wielokulturowość w Bibliotece Publicznej w Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy

Wielokulturowość i wielokulturowa biblioteka

Pojęcie wielokulturowości, szczególnie w ostatnich latach, „odmieniane jest przez wszystkie przypadki”. Wielokrotnie słyszymy o zagrożeniach, które niosą ze sobą obce, wręcz egzotyczne dla nas kultury. Wiele miejsca poświęca się również definicji wielokulturowości w pozytywnych aspektach. Obcy, nie znaczy przecież zły, a słowo to najlepiej rozpatrywać w kontekście walorów, jakie niesie ze sobą przenikanie się kultur na wszelkich poziomach naszego życia.

Choć często słyszymy to pojęcie, mamy pewność, że jego znaczenie jest nam znane, definicja jest szeroka i być może, dla wielu z nas – nie do końca jasna. Jak podaje *Encyklopedia PWN* „wielokulturowość jest głównie stanowiskiem ideologicznym, odnoszącym się do uczestnictwa mniejszości w kulturach i społeczeństwach narodowych oraz stosunku do zmieniającej się natury samego pojęcia kultury narodu i ponadnarodu; wg zwolenników i propagatorów wielokulturowości, termin kultura nie ma statusu teoretycznego, ale stanowi swoiste zwierciadło odbijające stosunki polityczne, edukacyjne i społeczno-ekonomiczne w społeczeństwach bi- i wieloetnicznych; tak ujmowana kultura jest źródłem nierówności społecznych”. Podkreślono również wysokie wymagania, jakie stoją przed instytucjami, których zadaniem

jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania całego organizmu społeczeństwa. Podobna definicja wielokulturowości zamieszczona jest w książce *Dylematy wielokulturowości* pod redakcją Wojciecha Kalagi, gdzie zilustrowano ją przykładem społeczeństwa kanadyjskiego, złożonego z wielu grup etnicznych i kulturowych, zachowujących swoje cechy, jednak tworzących jeden naród, strukturę tę porównano do mozaiki, gdzie nie ma kultur lepszych czy gorszych, są po prostu inne.

Instytucją (biblioteką) wielokulturową, można nazwać miejsce otwarte na dialog międzykulturowy, takie, w którym z szacunkiem odnosi się do przedstawicieli innych kultur. Nie można zapominać o – być może najważniejszej roli takiego miejsca – otwartości na potrzeby osób, które pomimo różnic, będąc często w niejednorodnym położeniu społecznym, stają się pełnoprawnymi członkami danej społeczności – dzielnicy, miasta, kraju.

Biblioteka Publiczna im. Zygmunta Jana Rumla w Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy, prowadząc dialog wielokulturowy, nie zapomina o swojej podstawowej roli – przyjaznego miejsca, gdzie obcokrajowiec, chcący rozwijać potrzebę kontaktu z literaturą, będzie mógł to robić.

Jednym z filarów działalności biblioteki jest właśnie wielokulturowość. Wiąże się to ze szczególnym usytuowaniem jej placówek, które rozlokowane są w pejzażu warszawskiej dzielnicy Pragi-Południe, podobnie jak ambasady wielu krajów. W bliskim otoczeniu znajduje się kilkanaście placówek dyplomatycznych, reprezentujących niejednokrotnie egzotyczne kraje.

Praskie biblioteki realizują zadania wielokulturowej placówki w oparciu m.in. o „Manifest UNESCO/IFLA”, w którym zapisano, że: „Poszanowanie różnorodności kultur, tolerancja, dialog i współpraca, w klimacie zaufania i wzajemnego zrozumienia są jedną z najlepszych gwarancji międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa (...). W społeczeństwie globalnym każda jednostka powinna mieć możliwość korzystania z pełnej gamy usług bibliotecznych i informacyjnych”. W naszej strategii widoczny jest również model tzw. 4 W, który opisany jest w wydany w 2014 r. przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego dokumencie *Wielokulturowa Biblioteka*. Filarami jego są: Współpraca, Włączanie, Wzmacnianie oraz Widoczność.

Wypożyczalnia Zbiorów Obcojęzycznych, potocznie „Obcojęzyczna”

To miejsce, w którym przeplatają się kultury i cywilizacje: czytelnicy z różnych zakątków Polski i świata, Wschód z Zachodem, cyrylica z łacina. Można tu znaleźć książki zarówno z grupy języków romańskich (francuskim, włoskim i hiszpańskim), germańskich (angielskim i niemieckim), jak i słowiańskich (rosyjskim, ukraińskim i chorwackim). Poza bogatym zbiorem literatury pięknej i popularnonaukowej dla dzieci i dorosłych, posiadamy najliczniejszą w Warszawie kolekcję

ksiązek do nauki języków obcych (w tym języka polskiego dla obcokrajowców oraz języka chińskiego). Księgozbiór liczy ponad 55 tys. książek i ponad 7,5 tys. zbiorów specjalnych: filmów i audiobooków. Ku naszej ogromnej radości księgozbiór ten stale się powiększa. W 2008 r. swoje książki i materiały dydaktyczne przekazało nam British Council, dwa lata później w naszych murach zagościły kompletne zbiory Mediateki Szwajcarskiej, a w 2011 r., dzięki Ambasadzie Republiki Chorwacji, pozyskaliśmy liczny zbiór książek w języku chorwackim. W tym samym czasie rozpoczęła się akcja „Uwolnij Obcojęzyczną”, przeprowadzona wspólnie z Fundacją Sukces. Dzięki temu działaniu znacznie zasililiśmy nasz wielokulturowy zbiór. Równie owocna okazała się współpraca z Fundacją Ternopilską, która wzbogaciła nas o książki w języku ukraińskim. Rok 2012 to okres wzmożonej współpracy z RONiK-iem, czyli Rosyjskim Ośrodkiem Nauki i Kultury. Efektem współpracy jest bogata kolekcja książek dla dzieci w ojczystym języku Dostojewskiego i Szałamowa. Wówczas powstał też dział literatury dziecięcej „Mały Poliglota”, gdzie rodzice, wraz ze swoimi pociechami, mogą spędzić miłe chwile, wśród wspaniale ilustrowanych książek dla dzieci. Nie bez znaczenia są dla nas także książki przekazywane w darze przez czytelników.

Od 3 lat, przy Wypożyczalni Zbiorów Obcojęzycznych, działa Koło Przyjaciół Obcojęzycznej. Jest to stowarzyszenie, a składki członkowskie przeznaczane są na zakup nowych pozycji. Czytelnicy mają bezpośredni

wpływ na politykę gromadzenia zbiorów – nie tylko przyczyniają się do ich rozbudowy poprzez wkład finansowy, ale również zgłaszają swoje propozycje.

Każdy znajdzie tu coś dla siebie, zarówno czytelnicy rozkochani w beletryście, jak i osoby ceniące literaturę popularnonaukową (posiadamy m.in. bardzo ciekawy zbiór książek historycznych oraz podróżniczo-reportażowych). Osoby uczące się języków obcych na wszystkich poziomach (od początkującego do zaawansowanego), znajdują zaciszny kąciak w dziale Edukacja. Nie zapominamy również o kinomanach – nasza filmowa kolekcja jest bogata w najnowsze tytuły, cenione i nagradzane na światowym rynku filmowym. Wszystkie materiały można wypożyczyć do domu.

Działania edukacyjno-kulturalne w Wypożyczalni Zbiorów Obcojęzycznych

W bibliotece organizowane są różnego rodzaju wydarzenia edukacyjno-kulturalne, a także lekcje biblioteczne, na których uczniowie szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych poznają ofertę biblioteki „Obcojęzycznej”. Prowadzone są również warsztaty z wykorzystaniem filmów dostępnych w naszej kolekcji.

Od kilku lat odbywają się w bibliotece kursy języków obcych dla seniorów: angielskiego (Elementary, Pre-intermediate, Intermediate, Upper-intermediate) i niemieckiego (poziom początkujący i zaawansowany), a także konwersacje z języka angielskiego dla osób zaawansowanych oraz kurs języka polskiego dla obcokrajowców. Wszystkie zajęcia są bezpłatne, prowadzone przez wykwalifikowaną kadrę pracowników i wolontariuszy.

Od 2008 r. jesteśmy współorganizatorem Europejskiego Dnia Języków. Wydarzenie to odbywa się cyklicznie w ostatnim tygodniu września. Towarzyszą mu: seminaria, konferencje, pokazy filmowe, warsztaty teatralne oraz pokazowe lekcje języków obcych. Ubiegłoroczny EDJ odbył się pod hasłem: „Języki to nasza siła”. Wypożyczalnia Zbio-

row Obcojęzycznych we współpracy z inną warszawską Biblioteką – „Przystanek Książka”, wzbogaciły program tego wydarzenia dodatkowo o zajęcia dla młodszych dzieci oraz uczniów: „Australia – did you know?” oraz warsztaty: „Krok od niewiedzy do wiedzy. Elementarze w krajach Azji Południowo-Wschodniej”, w oparciu o bogaty zbiór elementarzy ze świata (Wypożyczalnia Zbiorów Obcojęzycznych posiada w depozycie ponad 200 oryginalnych książeczek przekazanych przez kolekcjonerkę).

Staramy się rozwijać pasję do języków obcych i kultur, szczególnie u najmłodszych czytelników. Regularnie prowadzimy autorskie warsztaty i aktywności dla dzieci w duchu tolerancji i edukacji globalnej, m.in. z okazji Tygodnia Edukacji Globalnej. Od kilku lat współpracujemy z Fundacją Edukacji Międzykulturowej i wspólnie zrealizowaliśmy cykl: „Opowieści świata – zajęcia z edukacji kulturalnej dla przedszkolaków”, podczas którego odbyło się kilkanaście spotkań z najmłodszymi dziećmi. Projekt oparty był na opowieściach z różnych kontynentów – baśniach i legendach o roślinach i zwierzętach, ważnych dla człowieka, pojawiających się w sztuce i symbolice. Podczas tych spotkań dzieci odwiedziły Europę i Amerykę Południową. Warsztaty cieszyły się ogromnym zainteresowaniem.

W naszych skromnych progach podczas „Dnia z książką i kulturą...” gościliśmy przedstawicieli ambasad. W ostatnich miesiącach odbył się, m.in. „Dzień z książką i kulturą Włoch – PRIMAVERA”, spotkanie z językiem i kulturą Gruzji, Uzbekistanu, Chorwacji, Serbii, Mołdawii, Szwajcarii, Armenii, Chin oraz Argentyny. Wielokrotnie swoją obecnością zaszczycali nas attaché kulturalni. W najbliższym czasie planujemy przybliżyć czytelnikom bogactwo kulturowe Turcji i Szwecji. Wszystkim tym wydarzeniom towarzyszą: prelekcje, wystawy, dyskusje. W 2014 r. odbył się niezapomniany i wyjątkowy dla nas koncert, na który zaprosiliśmy dzieci z dalekiej syberyjskiej krainy – Jakucji. Zarówno goście, jak i atmosfera na koncercie była wyjątkowa.

Ciekawą propozycją dla naszych czytelników i przyjaciół był także „Dzień kenijski”, organizowany wspólnie z Fundacją Edukacji Międzykulturowej. Uczestnicy mogli obejrzeć wystawę kang – tradycyjnych kenijskich strojów kobiecych oraz spotkać się z przedstawicielami tego kraju. Zajęcia dla przedszkolaków prowadziła studentka z Kenii.

W 2014 r. byliśmy jednym z organizatorów międzynarodowego seminarium dla bibliotekarzy z Ukrainy, Białorusi i Rosji. Omówiono na nim znaczące sprawy biblioteki i podzieliło się doświadczeniami.

„Żywa Biblioteka” przestrzenią do dialogu i porozumienia – osvajanie „inności”

Po raz pierwszy w grudniu 2015 r. zainicjowaliśmy projekt pod nazwą „Żywa Biblioteka”. Czytelnicy mieli możliwość „wypożyczenia”, czyli porozmawiania, m.in. z: Muzułmanką, Osobą niewidomą, Żydówką czy Weganinem-Sportowcem. „Żywa Biblioteka” działała dokładnie tak samo, jak każda tradycyjna biblioteka – czytelnik po zapisaniu i zaznajomieniu się z regulaminem biblioteki, otrzymywał katalog dostępnych „Książek”, z których wybierał tę, z którą chciałby się zapoznać. Celem takiego trzydziestominutowego spotkania, oprócz próby zweryfikowania stereotypów powodowanych zazwyczaj

niewiedzą, było również kreowanie postawy wzajemnego szacunku i otwartości. Koncepcja „Żywej Biblioteki” została stworzona przez członków duńskiej organizacji „Stop przemoc”. Obecnie podobne wydarzenia odbywają się w ponad 70 krajach, m.in. Wielkiej Brytanii, czy Stanach Zjednoczonych. W Polsce projekt koordynowany jest przez wrocławskie Stowarzyszenie Diversja, a nad prawidłowym przeprowadzaniem tych wydarzeń czuwa Human Library Organization. Założenia „Żywej Biblioteki” są bardzo proste – jest to spotkanie czytelnika z „Żywą Książką”, czyli człowieka z człowiekiem. Poprzez szczerą rozmowę, w której nie istnieją tematy tabu, czytelnik ma możliwość skonfrontowania z rzeczywistością swoich przekonań, poglądów, nierzadko obaw, czy nawet uprzedzeń. „Żywymi Książkami” są przedstawiciele grup społecznych, które bywają narażone na stereotypizację, czasami wykluczenie, czy wręcz dyskryminację. Ostatnie spotkanie z „Żywymi Książkami” odbyło się w naszej placówce podczas ogólnopolskiej „Nocy Bibliotek”.

Najważniejszym plenerowym działaniem, organizowanym przez bibliotekę jest doroczny, majowy Festiwal czytelnicy – „Pragnienie czytania”. W 2013 r. przebiegał on pod hasłem „Wieża Babel – czytamy w obcych językach”. Wtedy to wielkie, wspólne czytanie, rozbrzmiewało wielogłosnym głosem.

Serdecznie zapraszamy Państwa do odwiedzin w Bibliotece Publicznej im. Zygmunta Jana Rumla w Dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy, mieszczącej się przy ul. Meissnera 5. To miejsce otwarte dla wszystkich ludzi, zainteresowanych literaturą, sztuką i szeroko pojętą kulturą. Miejsce, gdzie wspieramy i realizujemy projekty z zakresu działań na wielu polach m.in. wielokulturowości. Mamy nadzieję, że swoją działalnością zachęcimy również inne biblioteki do realizowania zadań w tym nurcie. My już „Otwieramy przed Tobą świat...”

**SYLWIA ALICKA
ZOSIA BARDZIŃSKA
KATARZYNA CHACIŃSKA
IWONA WĄDOŁOWSKA**

Propozycje teoretyczno-metodyczne prowadzenia spotkań autorskich

Pisząc, o spotkaniach autorskich organizowanych przez biblioteki, chciałbym połączyć refleksję teoretyczną z propozycjami prowadzenia konkretnych imprez kulturalnych, którymi są wywiady z pisarzami określane mianem spotkań bądź wieczorów autorskich. Nie ulega wątpliwości, że każda rozmowa z twórcą, dotycząca jego działalności artystycznej, wymaga od prowadzącego dogłębnej analizy utworu oraz przygotowania określonego planu przebiegu spotkania, o powodzeniu którego decyduje kilka czynników, przede wszystkim kształt językowo-komunikacyjny dyskusji, rodzącej się pomiędzy pisarzem a prowadzącym oraz, rzecz jasna, innymi uczestnikami wieczoru autorskiego. Opracowanie odpowiednich strategii staje się konieczne przy doborze pytań kierowanych do autora, w których poruszane zostają problemy istotne zarówno z punktu widzenia twórcy, jak też organizatora spotkania. Chcę mocno zaakcentować pogląd, że w budowaniu koncepcji spotkań z pisarzami istnieje potrzeba podejścia interdyscyplinarnego, spajającego różne perspektywy, rozmaite spojrzenia na teksty kultury. Nie można ograniczać pola obserwacji utworu tylko do metod wypracowanych przez literaturoznawstwo, które to metody, choć bardzo istotne w spotkaniach autorskich, na pewno nie mogą być jedyne.

Każdy utwór literacki zbudowany jest z warstwy leksykalnej i gramatycznej, z tego też względu obszarem zainteresowania mogą stać się zjawiska językowe obecne w utworze, bądź zespole utworów pisarza z udziałem którego odbywa się wieczór autorski. A zatem obok nauki o literaturze równie ważne staje się wykorzystanie narzędzi badawczych stworzonych przez językoznawstwo.

W lingwistyce istotną rolę odgrywa teoria nazw własnych określana jako onomastyka. W czasie spotkań można pytać pisarzy o imiona bohaterów, nazwy miejscowe, nazwy obiektów handlowych lub przemysłowych, w zależności jaki typ onimiczny pojawia się w twórczości danego autora. Nierzadko warstwa nazewnicza determinuje dzieło i w zamyśle jego twórcy ma spełniać konkretne zadania. Nie jest też sprawą przypadku, jakie tytuły nadaje pisarz swym powieściom oraz kolejnym rozdziałom w utworze. Tytuł jest kategorią ono-

mastyczną zaliczaną do ideonimu, czyli nazwy wytworu kultury duchowej, pełni funkcję nominatywną, nazywa utwór, a tym samym odróżnia go od innych, także wprowadza do utworu, stanowiąc metawypowiedź, jest integralną częścią każdego dzieła. Można stwierdzić, że tytuły to makroteksty, choć miniteksty.

Niektórzy pisarze, konstruuąc własne utwory, stosują charakterystyczne słownictwo, w wielu tekstach pojawia się szereg neologizmów słowotwórczych i semantycznych, wyrazów utworzonych przez autora (celują tu zwłaszcza książki z gatunku fantasy), istnieją także teksty obfitujące w jednostki leksykalne wywodzące się z dialektów lub gwar środowiskowych – w zależności od tematyki poruszanej w utworze. Bywają też dzieła, których konstrukcja wzbogacana jest w obecność związków frazeologicznych, a niekiedy występują celowe innowacje gramatyczne, zaburzenia w zakresie fleksji, składni lub szyku. To również należy do indywidualnych technik twórczych autora, jego koncepcji pisania, oryginalności aktu twórczego. Kwestie językowej organizacji tekstu stanowią doskonały temat do dyskusji podczas spotkań autorskich.

Prowadząc rozmowę z autorem nie można zapominać o pytaniach, dotyczących intertekstualności, bowiem duża liczba współczesnych dzieł stanowi nawiązanie do innych wytworów kultury. Ogólna wiedza prowadzącego z zakresu kulturoznawstwa staje się przydatna, gdy dają się dostrzec podobieństwa konkretnego utworu do innych dzieł literackich lub filmowych. Wiąże się to też z tymi elementami spotkania, gdy pytamy pisarzy o zainteresowania dotyczące literatury, sztuki filmowej lub muzyki. Wykorzystanie wiedzy o kulturze popularnej, podczas wieczorów autorskich, prowadzi niekiedy do pogłębionej i poznawczo interesującej dyskusji, w której wziąć udział może także publiczność obecna na spotkaniu.

Literatura społeczno-obyczajowo-sensacyjna obejmuje mnóstwo utworów, przedstawiających różnorakie grupy społeczne, ich charakterystykę, zachowania oraz sposób działania w określonych sytuacjach. Przy pytaniach odnoszących się do

danych wspólnot ukazanych w twórczości autora, z którym prowadzimy spotkanie, można wykorzystać wybrane założenia badawcze i terminy opracowane przez socjologię. Pojęcia typu: społeczeństwo, grupa rówieśnicza, subkultura i wiele innych znajdują niekiedy pełne odzwierciedlenie w twórczości współczesnych pisarzy.

Nie sposób pominąć wreszcie roli psychologii, której wykorzystanie może przyczynić się do udanej organizacji spotkania autorskiego, bowiem to właśnie autor konstruuje portret psychologiczny swego bohatera, jego pasje, pragnienia, temperament, usposobienie oraz uznawany system aksjologiczny. Rozmowa z pisarzem o wizerunku psychologicznym bohaterów jest zapewne pożądana i może stanowić zachętę do ożywionej dyskusji, co w dużym stopniu decyduje o sukcesie przebiegu konkretnego wieczoru autorskiego.

Jest sprawą oczywistą, że oprócz pytań bezpośrednio związanych z treścią utworów i ich budową, powinny także pojawiać się pytania odnoszące się do samego procesu twórczego, etapów powsta-

wania dzieła i koncepcji konstruowania powieści, a także kwestii związanych z rynkiem wydawniczym.

Powyższe rozważania mają charakter rekonstruksji, stanowią wprowadzenie do kompozycji procesu spotkań autorskich, nie są gotowymi scenariuszami, zawierają jedynie przykładowe propozycje tematów poruszanych podczas rozmów z pisarzami. W tym artykule chciałem w pierwszym rzędzie zaznaczyć następujący fakt: wykorzystanie elementów różnorodnych dyscyplin naukowych i proponowanych przez owe dyscypliny sposobów spojrzenia na zjawiska kultury, jakimi są dzieła literackie, może przyczynić się do powodzenia spotkań autorskich, budzących zainteresowanie publiczności i chęć ponownego udziału w kolejnych spotkaniach, co w sposób naturalny przyczynia się do promowania instytucji bibliotecznych i zwiększenia ich prestiżu.

PAWEŁ CZERNEK

Miejska Biblioteka Publiczna im. J. Słowackiego
w Tarnowie

WW – wiadomości, wydarzenia

Książki obrazkowe w MBP w Dąbrowie Tarnowskiej

Oddział dla Dzieci w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Marii Kozaczkowej w Dąbrowie Tarnowskiej przygotował dla swoich bywalców **przegląd najnowszych książek obrazkowych** (z ang. *picture books*). Zorganizowane grupy przedszkolaków i uczniów szkół podstawowych z terenu miasta i sąsiednich gmin wzięły udział w warsztatach poznawania książek obrazkowych z całego świata oraz tworzenia *picture book'ów*, *lapbook'ów* i *handmade quiet book'ów*. Te nietypowe książeczki wypełnione kieszonkami, schowkami i różnego typu „karteluszkami” zachwyciły dzieci i wzbudziły wielkie zainteresowanie nie tylko u najmłodszych. Dodatkowo każdy czytelnik odwiedzający dział mógł w specjalnie zaaranżowanej przestrzeni położyć się z książeczką obrazkową na dywanie i... wyszukiwać, pytać, odgadywać, dotykać, a więc korzystać na wesoło z wyeksponowanych czytań.

(Jadwiga Kusior, dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej
im. Marii Kozaczkowej w Dąbrowie Tarnowskiej)

ROK SIENKIEWICZA 2016

„Przypominanie Sienkiewicza” – konferencja w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Lublinie

„Żyłem i pisałem, krzepiąc serca nadzieją wolności”.

Henryk Sienkiewicz

Parlament Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2016 Rokiem Henryka Sienkiewicza. W tym roku obchodzimy: 170. rocznicę urodzin i 100. rocznicę śmierci pisarza, a także 120-lecie wydania *Quo vadis*.

W ramach Roku Sienkiewiczowskiego Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie we współpracy z Towarzystwem im. Henryka Sienkiewicza – Zarządem Głównym w Lublinie zorganizowała 9 czerwca br. konferencję „Przypominanie Sienkiewicza”. Jej celem było oddanie hołdu jednemu z najpopularniejszych polskich pisarzy oraz zwrócenie uwagi na walory edukacyjne, wychowawcze i patriotyczne jego twórczości, zachęcenie młodzieży do czytania dzieł Sienkiewicza (nie tylko jako lektur szkolnych) oraz promowanie wartości czytania.

Konferencję objęli honorowym patronatem Marszałek Województwa Lubelskiego – Sławomir Sosnowski oraz Lubelski Kurator Oświaty – Teresa Misiuk.

Wśród zaproszonych gości byli: przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego i Kuratorium Oświaty w Lublinie, profesorowie z UMCS, dyrektorzy i nauczyciele szkół sienkiewiczowskich z Lubelszczyzny (m.in. z Okrzei, Adamowa, Białej Podlaskiej, Grabowca), dyrektorzy i nauczyciele szkół lubelskich oraz bibliotekarze. Reprezentantami młodego pokolenia byli uczniowie z dwóch szkół: III LO im. Unii Lubelskiej w Lublinie i Zespołu Szkół im. gen. F. Kamińskiego w Adamowie.

Konferencję otworzyła Barbara Rzeszutko, dyrektor PBW. Serdecznie powitała zaproszonych gości oraz wszystkich uczestników spotkania, a następnie odczytała list przysłany na tę okazję przez Senatora RP Stanisława Gogacza. Potem oddała głos Agnieszce Sobczak – sekretarz konferencji, która przedstawiła cele oraz program konferencji i poprowadziła dalszą część spotkania. Jako pierwszy z gości zabrał głos przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego, Rafał Dobrowolski z Departamentu Kultury, Edukacji i Sportu, przekazując organizatorom konferencji podziękowania od Marszałka Województwa Lubelskiego Sławomira Sosnowskiego.

Obrady rozpoczęło wystąpienie prof. dr. hab. Lecha Ludorowskiego, pod symbolicznym tytułem „Wiódł nas ku wolnej Polsce”. Po pierwszym referacie miała miejsce część artystyczna, podczas której uczestnicy wysłuchali fragmentu *Krzyżaków* – „Bitwa pod Grunwaldem” w przejmującej interpretacji aktorskiej Anny Świetlickiej z Teatru im. Juliusza Osterwy w Lublinie. Następnie, po krótkiej przerwie, referaty wygłosili: prof. dr hab. Anna Gomółka (Uniwersytet Śląski w Katowicach) – „*W pustyni i w puszczy* Henryka Sienkiewicza wobec wzorów edukacyjnych” (referat nadesłany przez prof. zw. dr hab. Ewę Kosowską z UŚ w Katowicach), prof. dr hab. Zdzisława Mokranowska (Uniwersytet im. Jana Kochanowskiego w Kielcach. Filia w Piotrkowie Trybunalskim) – „Motywy Sienkiewiczowskie w parodii i reklamie telewizyjnej”, prof. dr hab. Anna Gomółka – „Gry w Sienkiewicza”. Duży entuzjazm publiczności wzbudziły wplecione w wystąpienie prof. Z. Mokranowskiej filmiki ze spotami reklamowymi z lat 90. XX w., nawiązującymi do twórczości Sienkiewicza. Były to pamiętne reklamy proszku do prania Nowa Pollena 2000. Pojawiło się pytanie

– czy dziś tego typu motywy Sienkiewiczowskie są w ogóle rozumiane przez młode pokolenie? Czy nadal mają szansę funkcjonować w sferze kultury, jeśli młodzież prawie już nie zna i nie czyta Sienkiewicza? Potem zostały odczytane dwa referaty z nadesłanych na konferencję: dyr. Barbara Rzeszutko odczytała referat Zbigniewa Miszczuka (Częstochowa): „Henryk Sienkiewicz a szkoła współczesna”, a Agnieszka Sobczak – referat prof. dr hab. Anny Wzorek (Kielce): „Obrona Częstochowy – najpiękniejsza adaptacja *Potopu* Henryka Sienkiewicza”.

Zwieńczeniem konferencji była kolejna odsłona interpretacji aktorskich Sienkiewicza – mistrzowskie odczytanie „Opowiadań Chreptiowskich Rycerzy” (fragm. *Pana Wołodyjowskiego*) przez Annę Świetlicką. Na koniec wywiązała się ożywiona dyskusja, w której nacisk położono na dobór właściwego kanonu lektur szkolnych, a zwłaszcza klasyków, do których zalicza się nasz noblista. Dyskutowano też o tym, w jaki sposób uświadamiać uczniom wartość czytania literatury przez duże „L”.

Obrady zamknęli organizatorzy prof. Lech Ludorowski i Barbara Rzeszutko. Podziękowali prelegentom za inspirujące wykłady, a wszystkim uczestnikom konferencji za aktywną obecność. Konferencji towarzyszył kiermasz wydawnictw sienkiewiczowskich Towarzystwa im. H. Sienkiewicza i Wydawnictwa Polihymnia, odbywający się w Galerii Biblioteki „Na piętrze”.

Reportaż z wydarzenia wyemitowany został na antenie TVP Lublin w serwisie informacyjnym „Panorama Lubelska”. Z kolei patron medialny konferencji – Radio Lublin przygotowało relację pt. „Lublin czyta Sienkiewicza”.

BARBARA RZESZUTKO
dyrektor PBW im. KEN w Lublinie

AGNIESZKA SOBCZAK
ANETA GŁOWACKA
PBW im. KEN w Lublinie

Digitalizacja wydawnictw SBP

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich kontynuuje prace związane z digitalizacją publikacji Wydawnictwa SBP. Celem obecnie realizowanych zadań jest digitalizacja książek wydanych w serii „Nauka-Dydaktyka-Praktyka” w latach 2010-2015 oraz czasopism „Przegląd Biblioteczny” i „Zagadnienia Informacji Naukowej – Studia Informacyjne” za lata 2011-2015, wraz z utrzymaniem otwartego dostępu do nich. Zdigitalizowany zasób stanowić będzie uzupełnienie kolekcji cyfrowej obu czasopism i serii, dostępnej w Bibliologicznej Bibliotece Cyfrowej, prowadzonej przez Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW (www.bbc.uw.edu.pl) oraz w Archiwum Cyfrowym SBP (www.sbp.pl/archiwumcyfrowe). Szacuje się, że w ten sposób udostępnionych będzie w internecie do końca br. ok. 95% publikacji z zakresu bibliotekarstwa i informacji naukowej, wydanych w Polsce.

Zadania pt.: „Digitalizacja serii naukowej Nauka-Dydaktyka-Praktyka; Digitalizacja czasopisma Zagadnienia Informacji Naukowej – Studia Informacyjne; Digitalizacja czasopisma Przegląd Biblioteczny” finansowane są w ramach umowy 624/P-DUN/2016 ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę.

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!

Grzegorz Nieć: *Wtórny rynek książki w Polsce: instytucje, asortyment, uczestnicy*. Kraków: Księgarnia Akademicka, 2016, 416 s., ISBN: 978-83-7638-663-8.

Pojęcie wtórnego rynku Grzegorz Nieć definiuje jako „instytucje i procesy, które są związane z obrotem już wytworzonego i wprowadzonego przynajmniej raz do obrotu handlowego asortymentu antykwariatu księgarskiego”, podkreśla również, że są to „wszelkie materiały biblioteczne, które zostały wcześniej zbyte lub wydane przez szeroko pojmowanego wytwórcę”. W pracy odnajdziemy szczegółowe, syntetyczne opisanie tego zagadnienia. Przeprowadzono rozważania terminologiczne, zwracając uwagę na relacje pomiędzy rynkiem wtórnym a pierwotnym. Przedstawiono zarys dziejów handlu książką używaną w Polsce. Opisano konteksty i uwarunkowania funkcjonowania współczesnego wtórnego rynku książki w Polsce oraz jego strukturę organizacyjną (instytucje stacjonarne, niestacjonarne oraz aktywne w internecie). Zaprezentowano przestrzenne rozmieszczenie placówek wchodzących w skład poszczególnych segmentów rynku wtórnego. Następnie zajęto się problemami asortymentu i klientów, których pogrupowano ze względu na częstotliwość i charakter dokonywanych zakupów. Synteza wtórnego rynku książki w Polsce na pewno zainteresuje wielu bibliotekarzy, zwłaszcza, że można ją potraktować jako swoisty przewodnik po nim.

Zarządzanie zasobami niematerialnymi bibliotek w społeczeństwie wiedzy. Warszawa: Wydaw. SBP, 2016, s. 407 s., (Propozycje i Materiały; 92), ISBN: 978-83-64203-64-0.

Praca składa się z sześciu części: *Wykorzystanie teorii zasobowej w praktyce i teorii zarządzania, Zarządzanie kapitałem ludzkim, Komunikacja i relacje, Kształtowanie wizerunku i zarządzanie marką biblioteki, Innowacyjność i zarządzanie zmianami w bibliotekach, Zarządzanie nowymi technologiami, obsługa procesów*. W każdej z nich odnajdziemy opracowania, które omawiają różne konteksty funkcjonowania bibliotek. Do najważniejszych zasobów niematerialnych zaliczono m.in.: kapitał ludzki, umiejętności zarządzania wiedzą, zdolność do budowania strategii, silne przywództwo, umiejętność skutecznej komunikacji (zewnętrznej i z czytelnikami), kreowanie rozpoznawalnej marki, kulturę organizacyjną dostosowaną do charakteru i potrzeb biblioteki, reputację, umiejętność budowania pozytywnego wizerunku, innowacyjność, elastyczność, aktywność, zdolność adaptowania nowych rozwiązań technicznych usprawniających realizowanie usług bibliotecznych, tworzenie utworów przez pracowników bibliotek. Wyszczególniono wiele zasobów niematerialnych, które mogą być wykorzystywane w celu podnoszenia organizacji oraz zwiększania atrakcyjności usług, a przecież na tym najbardziej zależy bibliotekarzom.

Nowe karty bibliotekarstwa na Targach Dziedzictwo

Urszula Potęga
prezes zarządu MT Targi Polska

Serdecznie zapraszam na czwartą już edycję **Targów Konserwacji i Restauracji Zabytków oraz Ochrony, Wyposażenia Archiwów, Muzeów i Bibliotek DZIEDZICTWO**, które odbędą się w dniach 5-7 października br. w Centrum Targowo-Kongresowym w Warszawie. Tworzymy je wraz z partnerami: Polskim Komitetem Błękitnej Tarczy, Stowarzyszeniem Starożytników, Stowarzyszeniem Konserwatorów Zabytków, Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz firmą Archaios. Wydarzenie to dedykujemy specjalistom, którzy na co dzień troszczą się o zachowanie w jak najlepszym stanie naszego dziedzictwa i dorobku kulturowego.

Wystawcy Targów Dziedzictwo zaprezentują najnowsze rozwiązania, techniki i technologie wykorzystywane w służbie ochrony i konserwacji zabytków. Natomiast do tworzenia programu merytorycznego zaprosiliśmy największych specjalistów z czołowych instytucji państwowych, samorządowych i organizacji branżowych, którzy wystąpią podczas licznych wykładów i spotkań.

Do odwiedzenia targów zachęcają Państwa również eksperci, którzy czynnie wspierają to przedsięwzięcie, służą swoją wiedzą i doświadczeniem.

Ewa Potrzebnicka
pełnomocnik dyrektora Biblioteki Narodowej ds. Narodowego Zasobu Bibliotecznego

Biblioteki to ważne ośrodki kultury, przechowujące materiały biblioteczne, często będące pamiątkami piśmiennictwa narodowego, świadczące usługi dla lokalnej społeczności oraz wspierające działalność dydaktyczną i edukacyjną innych placówek. **Właśnie do tych instytucji skierowane są Targi Dziedzictwo, na których bibliotekarze znajdą wiele ciekawych rozwiązań i będą mogli wziąć udział w interesujących wydarzeniach.**

W Polsce funkcjonuje ok. 10 tys. bibliotek publicznych, naukowych, pedagogicznych, fachowych i innych. Pełnią one różne funkcje, posiadają zróżnicowane kolekcje i są finansowane z różnych źródeł. Wspólnym celem organizatorów bibliotek jest to, aby stały się one atrakcyjnymi centrami informacji, edukacji, kultury oraz przestrzenią do spotkań dedykowanych różnym grupom odbiorców.

Dla czytelników biblioteki to kolorowe i nowoczesne przestrzenie, odważnie zaprojektowane, wyposażone w ciekawe multimedia i otwarte na użytkownika. Dążąc do realizacji tych zadań zarządcy bibliotek coraz częściej widzą potrzebę zarówno zewnętrznej modernizacji budynków, jak i ich wnętrza oraz magazynów. Decydujące znaczenie mają wnętrza oraz ich wyposażenie – muszą być nowoczesne i funkcjonalne, z łatwym dostępem do mediów elektronicznych oraz internetu.

Innowacyjnych rozwiązań wymaga również przechowywanie księgozbiorów bibliotecznych, które liczą często setki tysięcy jednostek. Na Targach Dziedzictwo bibliotekarze mają możliwość zapoznania się z najnowszymi systemami, które umożliwiają wydajne zagospodarowanie przestrzeni, łatwy i szybki dostęp do przechowywanych zbiorów oraz ich wieloletniego i bezawaryjnego użytkowania.

Podczas Targów Dziedzictwo konserwatorzy z polskich bibliotek poprowadzą cykl wykładów poświęconych ochronie i konserwacji zbiorów bibliotecznych. Zależy nam na przekazaniu informacji, które są niezbędne dla organizacji i realizacji skutecznej ochrony dóbr kultury. Świadomość wszystkich walorów zasobów, ich cech fizycznych, warunków w jakich są i powinny być przechowywane oraz zmian zachodzących w stosowaniu metod postępowania konserwatorskiego stanowią podstawę dla podejmowanych decyzji. Zachęcamy bibliotekarzy również do rozmów z konserwatorami, którzy będą do Państwa dyspozycji podczas Targów Dziedzictwo.

Ryszard Mikliński

członek zarządu firmy Archaios Sp. z o.o.
były Generalny Konserwator Zabytków

Książka stanowi ważny element dziedzictwa narodowego, historii narodu i zachodzących w nim przemian. Kształtuje człowieka i jest istotnym dziełem myśli ludzkiej na rzecz rozwoju każdej cywilizacji.

Zbiory biblioteczne przechodzą z epoki na epokę, zmieniają właścicieli, zaznaczają swoją obecność w dziedzictwie narodu i pozostawiają trwałe ślady w myślach ludzi, którzy je tworzą i którzy je czytają. W rozumieniu Ustawy o Ochronie Zabytków i Opiece nad Zabytkami książka jest zabytkiem ruchomym, więc zgodnie z przepisami podlega ochronie i konserwacji. Dlatego też zachęcam środowisko bibliotekarzy do udziału w Targach Dziedzictwo i spotkaniach odbywających się w ramach „Ogólnopolskich Dni Konserwatorskich – teoria a praktyka”. To właśnie tu warto zasięgnąć wiedzy od ekspertów w zakresie ochrony zbiorów bibliotecznych i zachowania ich dla przyszłych pokoleń.

Krzysztof Salaciński

radca ministra w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego
prezes Polskiego Komitetu Błękitnej Tarczy

Na Targach Dziedzictwo przedstawiciele sektora bibliotekarskiego mogą zapoznać się z najnowocześniejszymi rozwiązaniami stosowanymi w ochronie i konserwacji zbiorów bibliotecznych. To jest także ważne miejsce wymiany doświadczeń i integracji środowiska.

Muzealnicy, bibliotekarze i archiwiści spotykają się podczas trzech dni targowych, aby rozmawiać o współpracy w zakresie ochrony naszego wspólnego dziedzictwa. Dla każdego specjalisty doskonale wyposażona pracownia oraz możliwość zastosowania innowacyjnych technologii to narzędzia pracy, dzięki którym mogą oni realizować nowatorskie programy ochrony i konserwacji zbiorów.

Z kolei w odpowiedzi na zapotrzebowanie środowiska głos zabiorą najlepsi eksperci, którzy podczas sesji tematycznych przedstawią nowe obszary w budowie systemu bezpieczeństwa dziedzictwa kulturowego. Stałym elementem wzmacniającym pozycję Targów Dziedzictwo jako najważniejszego wydarzenia branży są towarzyszące wystawy.

Więcej na temat Targów Dziedzictwo oraz szczegółowy program wydarzeń towarzyszących na
www.targidziedzictwo.pl

Młody czytelnik w bibliotece*

Z doświadczeń Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Bemowo w Warszawie

Wstęp

Czytelnik-dziecko otoczony jest troskliwą opieką w pięciu placówkach (szósta to wypożyczalnia wyłącznie dla dorosłych i młodzieży) Biblioteki Publicznej działającej na terenie warszawskiej dzielnicy Bemowo liczącej ok. 120 tys. mieszkańców.

Zebrane poniżej wypowiedzi kierowników i pracowników placówek dotyczą nie tylko warunków i możliwości animacji czytelnictwa dziecięcego, zawierają także refleksje na temat misji zawodu bibliotekarza, roli biblioteki w życiu dziecka, podejmowanych atrakcyjnych dla dzieci akcji nakłaniających do czytania oraz obserwacje z codziennych kontaktów z czytelnikiem-dzieckiem.

Wprowadzenie biblioteki w życie dziecka, to dla bibliotekarzy wielkie wyzwanie pod wieloma względami. Każdy z cytowanych tu autorów może długo opowiadać o pracy z dziećmi, jakże satysfakcjonującej i przynoszącej wiele radości. Cieszy też wzrastająca statystyka zapisów do biblioteki, odwiedzin i wypożyczeń, zwłaszcza w przedziale wiekowym do lat 13.

Zestaw wypowiedzi otwiera prezentacja Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy autorstwa wicedyrektora Witolda Przybyszewskiego. Kolejne placówki uszeregowano wedle zasady – najpierw samodzielna biblioteka dla dzieci, następnie specjalna czytelnia dedykowana dzieciom i kolejne placówki, w których dla dzieci przeznaczono jedną z sal lub wydzielono kąciak, specjalnie urządzone i wyposażony.

(Irena Bednarz)

* Tekst powstał z inspiracji Anny Tyburezej, polonistki – bibliotekarki w Czytelnii Edukacyjnej dla Dzieci i Młodzieży.

Czytelnia nr 17

Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy

W 1996 r., po reformie administracyjnej Warszawy, powołano Bibliotekę Publiczną Gminy Warszawa-Bemowo, która po kolejnej reformie zmieniła nazwę na Bibliotekę Publiczną w Dzielnicy Bemowo m.st. Warszawy. W jej skład weszły: Czytelnia Naukowa, 3 wypożyczalnie dla dorosłych i młodzieży oraz 1 wypożyczalnia dla dzieci i młodzieży. Liczba placówek bibliotecznych w stosunku do liczby ludności dzielnicy była od początku zbyt niska, co było wówczas charakterystyczne dla peryferyjnych dzielnic Warszawy. Sytuację nieco poprawiło otwarcie w 2000 r. nowej placówki w wyremontowanym budynku przy ul. Powstańców Śląskich 17. Była to Czytelnia nr 17, w skład której weszły: Czytelnia Czasopism, Czytelnia Edukacyjna dla Dzieci i Młodzieży oraz wypożyczalnia zbiorów multimedialnych. W 2007 r. utworzono nową placówkę – Wypożyczalnię dla Dorosłych i Młodzieży nr 119 przy ul. gen. T. Pełczyńskiego 28c.

Mimo trudnych warunków staramy się w jak największym stopniu zaspokajać potrzeby czy-

telnicze mieszkańców dzielnicy. Systematycznie rosła wielkość naszych księgozbiorów. W końcu 2015 r. posiadaliśmy 181 021 wol. W 2000 r. postanowiliśmy wyjść poza tradycyjną ofertę książki tradycyjnej i zaczęliśmy, jako jedna z pierwszych bibliotek stołecznych, gromadzić i wypożyczać zbiory multimedialne, wśród nich filmy, multimedialne programy edukacyjne, audiobooki i płyty muzyczne. Początki były skromne, ale obecnie posiadamy ok. 29 tys. jednostek tych zbiorów, co stanowi 14% wszystkich zbiorów i pod względem wielkości jesteśmy czwartym zbiorem wśród warszawskich bibliotek dzielnicowych.

Nasze działania podniosły atrakcyjność oferty bibliotecznej, o czym świadczy znaczący wzrost zainteresowania ze strony mieszkańców dzielnicy. Od 2009 r. liczba czytelników corocznie przekracza 20 tys., z czego ok. 14% to dzieci i młodzież do lat 15. Podczas zapisów do biblioteki nie stawiamy żadnych ograniczeń wiekowych i dlatego wśród naszych czytelników jest ponad 350 przedszkolaków.

Oprócz wypełniania podstawowego zadania statutowego, jakim jest zaspokajanie potrzeb czytelnicy i informacyjnych, nie zapominamy także o promowaniu biblioteki i czytelnictwa. Uznaliśmy, że większość naszych działań promocyjnych powinna być adresowana do dzieci i młodzieży. Główną formą są tutaj bardzo popularne lekcje biblioteczne, w których biorą udział dzieci z bemowskich szkół i przedszkoli. Podczas tych lekcji ich uczestnicy zapoznają się m.in. z biblioteką oraz uczą się korzystać ze zbiorów bibliotecznych w celach edukacyjnych i informacyjnych. Odbywają się także lekcje tematyczne powiązane z programem szkolnym. O popularności tej formy promocji świadczy fakt, że tylko w ubiegłym roku w 94 lekcjach wzięło udział 1533 dzieci. Z innych działań skierowanych do dzieci możemy wymienić przedstawienia teatralne odbywające się w lokalach biblioteki oraz konkursy plastyczne, najczęściej związane z książką. W ubiegłym roku po raz pierwszy zorganizowaliśmy „Noc w Bibliotece”, która cieszyła się dużym zainteresowaniem. Imprezy te będziemy kontynuować w następnych latach.

Dużym utrudnieniem w pracy z czytelnikami dziecięcymi jest skromna baza lokalowa biblioteki. Mamy tylko dwie placówki wyspecjalizowane w obsłudze tej grupy użytkowników: Czytelnię Edukacyjną dla Dzieci i Młodzieży i Wypożyczalnię dla Dzieci i Młodzieży, która zajmuje lo-

kal o powierzchni 37 m² i z tego powodu większe imprezy muszą być zastępczo organizowane w pomieszczeniach Czytelni Naukowej. Mimo tak ciężkich warunków staramy się zaspokoić potrzeby czytelnice jak najliczniejszej grupy młodych ludzi.

W jednej z naszych wypożyczalni znajduje się wyodrębnione pomieszczenie z literaturą dla dzieci i młodzieży, w dwóch innych wydzielone są kąci. Książki beletrystyczne dla dzieci i młodzieży są oznaczone tematycznymi sygnaturami obrazkowymi, co ułatwia wyszukiwanie pozycji przez dzieci.

Ważnym czynnikiem przyciągającym do biblioteki jest zastosowanie technologii informatycznych stanowiących obecnie „naturalne środowisko” dzieci i młodzieży. Nasi czytelnicy mogą korzystać z atrakcyjnego wizualnie katalogu komputerowego, dostępnego także online, którego istotnym elementem są skany okładek. Oferujemy także zdalny dostęp do konta bibliotecznego za pośrednictwem strony internetowej biblioteki oraz możliwość otrzymywania komunikatów o odbiorze zarezerwowanych publikacji i terminach ich zwrotu za pomocą wiadomości mailowych i sms-ów.

(Witold Przybyszewski)

Wypożyczalnia dla Dzieci i Młodzieży nr 29

Wypożyczalnia dla Dzieci i Młodzieży nr 29 mieści się (wraz z Wypożyczalnią dla Dorosłych i Młodzieży nr 38) na Osiedlu Przyjaźń przy ulicy Konarskiego 6 w jednym z baraków, w których mieszkali budowniczy Pałacu Kultury i Nauki. Jej działalność trwa od ponad 60 lat. Zachowała swój dawny wystrój i specyficzny klimat, a skrzypiące drewniane podłogi dodają jej uroku. Sala o niewielkim metrażu skrywa największy księgozbiór w dzielnicy dla tej kategorii wiekowej – skrupulatnie dobierany liczy ponad 19 tys. wol., w tym literatura piękna dla dzieci to ponad 10 tys., pozostałe to literatura popularnonaukowa oraz książki dla młodzieży. Oprócz książek są tu także audiobooki – ponad 2 tys. – dla dzieci i dorosłych. Zainteresowanie książką mówioną wzrasta z roku na rok. Najczęściej wypożyczane tytuły dla dzieci, to: *Afryka Kazika* Łukasza Wierzbickiego i *Kacperia* Grzegorza Kasdepke. Z wieloletniej obserwacji udostępniania obu rodzajów zbiorów w tej bibliotece można stwierdzić, że audiobooki na pewno nie wypierają słowa drukowanego.

Mały czytelnik ma tu ułatwione poszukiwania interesującej go książki dzięki wolnemu dostępowi do półek. Jeśli potrafi posługiwać się komputerem, może korzystać ze stanowiska internetowego i komputerowego katalogu. Nowy czytelnik, niezależnie od wieku, natychmiast orientuje się po wystroju sali, że na pewno trafił do biblioteki dla dzieci. Jest kolorowo i bajkowo. Zabawki wykonane ręcznie przez sympatyków placówki, tablice z wystawkami tematycznymi, wystawy pokonkursowe np. „Najładniejsza bombka związana z książką i biblioteką” czy projekt okładki książki „Zwyczajnie wielkanocne”. Dla najmłodszych przygotowany jest stolicek z kredkami i papierem, przy którym dzieci mogą rysować i przeglądać wybrane książki oraz budować wieżę z klocków. Najciekawsze rysunki znajdują miejsce na specjalnej tablicy. Jedną z podstawowych form dostarczania dzieciom informacji o funkcjonowaniu biblioteki, obok codziennej obsługi czytelników, są lekcje biblioteczne dla dzieci z okolicznych przedszkoli realizowane w naszej bibliotece. Zajęcia te poświęcone są zasadom korzystania z biblioteki i pokazaniu jak ważna jest wiedza, którą zdobywa się dzięki książkom. Poza tym mówi się o roli książki w życiu codziennym dziecka, przybliża się takie pojęcia jak: biblioteka, książka, bibliotekarz oraz zapoznaje z księgozbiorem. Przedszkolaki z wielką radością odkrywają magiczne dla nich miejsce, są uważnymi słuchaczami i wiele czerpią z tego, co bibliotekarz im przekazuje. Wielu z nich zostaje naszymi czytelnikami, niedługo po swoich odwiedzinach w bibliotece. Lekcje biblioteczne odbywają się też na terenie przedszkoli gdzie bibliotekarze czytają książki. Odmiennym przeżyciem dzieci w naszej bibliotece są spotkania teatralne. Teatrzyki odbywają się cyklicznie, raz w miesią-

Mały czytelnik przed wejściem do Wypożyczalni nr 29 na Osiedlu Przyjaźń

cu w soboty o godz. 16.00. Jest to dogodny czas na rodzinne wyjście. Przedstawienia adresowane do dzieci młodszych mają zadanie edukacyjne, sprzyjające rozwojowi czytelnictwa. Biblioteka nawiązała współpracę z wieloma agencjami oferującymi ciekawe spektakle m.in.: Dur-Moll („Wesoły pociąg instrumentów”), „Na jesiennym liściu”, „W zaczarowanym lesie”), Teatrzyk „Jaś Parandyk” („Pchła Szachrajka”, „Żeby zmądrzały żaby”), Jurek Latos Teatr Dobrego Serca („Janosik i Dobry pasterz”, „Baśniowy Pokoik”). Na każdym spotkaniu frekwencja jest zadowalająca, można zobaczyć ogromną radość na twarzach dzieci. Potrzeba organizowania tego typu atrakcji w bibliotece nie wymaga dodatkowych uzasadnień.

Nowatorską formą promowania czytelnictwa w naszej placówce jest „Noc w bibliotece”, która po raz pierwszy została zrealizowana w 2015 r. Cele takiej nocy to: promocja biblioteki, rozwijanie kultury czytelnicznej uczniów, poznawanie różnorodnej literatury dziecięcej, ożywanie zainteresowań czytelnicznych uczniów, kształtowanie wyobraźni twórczej ucznia, integracja grupy. Jest to prawdziwa rewolucja w bibliotece. Dotychczas można było spędzić noc w muzeum lub innych miejscach użyteczności publicznej. Sam fakt przebywania nocną porą w bibliotece oraz możliwość uczestnictwa w zabawach animacyjnych czy edukacyjnych sprawia dzieciom ogromną radość. Uczestnicy imprezy podzieleni są na trzy grupy wiekowe: młodsza 6-7 lat w godz. 17.30-19.30; starsza 8-10 lat w godz. 20.00-22.00; najstarsza 11-13 lat w godz. 18.00-22.00. W programie m.in.: „podchody” śladem książki, rebusy, krzyżówki, wspólne malowanie, czytanie... Na zakończenie dzieci otrzymują nagro-

Wypożyczalnia nr 29

dy – książki, wejściówki do kina, słodycze. Spotkania takie cieszą się ogromnym zainteresowaniem, zarówno dzieci, jak i rodziców.

Inicjatywy zespołu bibliotekarzy Wypożyczalni dla Dzieci i Młodzieży nr 29 pozyskiwania nowych czytelników skutkują wzrostem czytelnictwa. Statystyka na koniec 2015 r. wykazuje zarejestrowanych czytelników dziecięcych: do 5 lat – 140, 6-12 lat – 530, 13-15 lat – 208, 16-19 lat – 165, w sumie 1043 osoby, które wypożyczyły 29 751 książek z zakresu literatury dla dzieci i młodzieży oraz 3871 książek zaliczonych do literatury niebeletrystycznej.

Jest to wynik zaangażowania zespołu bibliotekarzy oraz troskliwych rodziców zachęcających do lektury swoje pociechy, dbających o ich rozwój intelektualny i kulturalny.

(Bożena Opalińska, Justyna Wasilewska)

Czytelnia nr 17

Czytelnia nr 17 przy ul. Powstańców Śląskich 17 rozpoczęła działalność 15 listopada 2000 r. To dwie sale – Czytelnia Czasopism i Czytelnia Edukacyjna dla Dzieci i Młodzieży.

Czytelnia Edukacyjna dla Dzieci i Młodzieży – gromadzi księgozbiór pod kątem potrzeb dzieci i młodzieży w wieku szkolnym (szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum, minimalnie dla studentów, dla których przeznaczona jest Czytelnia Naukowa przy ul. Konarskiego 6). Księgozbiór czytelnicy to przede wszystkim encyklopedie, słowniki, kompendia wiedzy i opracowania związane z programem szkolnym. Prowadzi ona również wypożyczalnię płyt DVD z ekranizacjami lektur szkolnych, filmami dokumentalnymi, filmami dla dzieci, edukacyjnymi oraz filmami należącymi do klasyki kina światowego (wypożyczenie bezpłatne). Jest także wypożyczalnia gier komputerowych (gry strategiczne, do nauki języków, ćwiczące zdolności matematyczne i ortograficzne, a także poszerzające ogólną wiedzę z zakresu szkoły). Wszystkie zbiory wypożyczane są bezpłatnie. Czytelnia oferuje dzieciom nieodpłatny dostęp do internetu w celach edukacyjnych, informacyjnych oraz do poszukiwań bibliograficznych. Posiada duży zbiór gier planszowych do wykorzystania na miejscu. Korzystają z niego też dzieci, które z rodzicami przychodzą do czytelnicy po zajęciach w są-

siedniej Poradni Psychologicznej, żeby spędzić wspólnie czas przy grze planszowej.

W czytelni jest wolny dostęp do książek, zbiory filmowe udostępnia bibliotekarz. Do dyspozycji czytelników są 4 katalogi komputerowe z ekranem dotykowym lub klawiaturą, jak kto woli – jedna z klawiatur jest kolorowa z dużymi literami dla mniej wprawnego młodego czytelnika. Salę dyskretnie ozdabiają małe figurki zwierząt ręcznie wykonane przez jedną z naszych czytelniczek. Pingwinki na czas zimy, świnki, żabka, sowa, kominiarczyk – śmieszne figurki wykonane z włóczki, szyszek i gałązek stanowią atrakcyjny element wystroju czytelnicy dla dzieci.

W czytelni odbywają się lekcje biblioteczne o charakterze informacyjnym (zapoznanie się z działalnością naszej placówki, zwiedzanie pomieszczeń) oraz takie, podczas których rozmowa dotyczy ulubionych książek, postaci literackich, gier i zabaw językowych. Dzieci są wdzięcznymi słuchaczami i żywo reagują na propozycje osoby prowadzącej lekcję np. w książce *Odkryj swoje ciało* na kolejnych stronach pokazany jest ludzki szkielet – razem z dziećmi odkrywamy gdzie są nasze zębra i czy każdy ma je przy sobie. Ogromną popularnością cieszy się książka *Piraci* z prawdziwą mapą skarbów (z zaznaczonymi miejscami), którą można wyjąć i rozłożyć, jest list gończy za okrutnym piratem, schemat budowy statku pirackiego. Poza pokazaniem niezwykłego w treści, ale i w dotyku wnętrza książki, udostępniamy strony internetowe wydawnictw, które dają możliwość zerknięcia do środka publikacji. Staramy się pobudzać wyobraźnię dzieci poprzez czytanie na głos opisu postaci. Dzieci mają zamknięte oczy i próbują zapamiętać jak najwięcej szczegółów, aby potem opowiedzieć jak, według nich, wygląda opisana postać. Tu znakomicie sprawdza się opis Ani z Zielonego Wzgórza (rudowłosa dziewczynka o jasnej cerze...). Jeśli czas pozwala proponujemy dzieciom malowanie portretu pamięciowego ze słuchu. Zabawa cudowna i dla nas, i dla dzieci. Wiele śmiechu jest przy łamańcach językowych – my dajemy do powtórzenia np. baba bada baobaby albo baba dba o oba baobaby (przy okazji dzieci poznają nowe słowa – pytamy, czy każdy rozumie i wie co to jest baobab – pokazujemy na zdjęciach). Po kilku łamańcach dzieci proszą o jeszcze i wtedy pada kolejne – Czy się Czesi cieszą gdy się Czesio czesze? W pokazaniu śmiesznych, tajemniczych i uczących czegoś książek bardzo pomocne są

„trzeszczące” wierszyki Agnieszki Frączek – doskonała zabawa słowem. Prowadzimy także lekcje tematyczne z wykorzystaniem różnych nośników informacji, jak: projektor do wyświetlania prezentacji multimedialnych, laptop, komputery stacjonarne i oczywiście książki. Przykłady tematów lekcji bibliotecznych to: Od autora do czytelnika; Pachnie już wiosną; Żłota polska jesień; Galeria sławnych Polaków; Segregowanie śmieci; Zwierzęta chronione w Polsce; Poznajemy katalogi komputerowe – praca przy katalogach; Historia pisma i książki; Grenlandia kraina wiecznego lodu – lekcja realizowana na prośbę nauczycieli, którzy omawiają lekturę Cz. Centkiewicza – *Anaruk chłopiec z Grenlandii*; Tradycje i zwyczaje Świąt Wielkanocnych; Tradycje i zwyczaje Świąt Bożego Narodzenia.

W 2015 r. odbyło się 51 lekcji bibliotecznych, w których uczestniczyło 703 dzieci. Nasza czytelnia na bieżąco współpracuje z bibliotekami szkolnymi m.in. z biblioteką ze Szkoły Podstawowej nr 306 z ul. Tkaczy (to z tej placówki koleżanki bibliotekarki prowadziły u nas kilka spotkań dla wszystkich rodziców w ramach programu „Bezpieczny internet”, to one realizowały kolejny już w naszych murach finał konkursu plastycznego zorganizowanego dla dzieci ze wszystkich szkół podstawowych na Bemowie i związaną z tym konkursem wystawę prac plastycznych). Inna biblioteka szkolna, z którą współpracujemy, to biblioteka Szkoły Podstawowej nr 321 przy ul. Szadkowskiego. Współpraca przebiega w ramach Programu Rozwoju Czytelnictwa – pomoc w organizacji spotkania autorskiego (Agnieszka Tysza), propozycja naszych filmów edukacyjnych dla dzieci – wypożyczanie międzybiblioteczne, udostępnianie w bibliotekach bemowskich zakładek do książek wykonanych w ramach konkursu plastycznego zorganizowanego w szkole. Inną formą pracy z czytelnikiem był piknik literacki zorganizowany 12 września 2015 r. w ogrodzie przyległym do budynku, w którym mieści się czytelnia. Począwszy od 2016 r. czytelnia dołączyła do ogólnopolskiej akcji „Noc w Bibliotece” z programem dla dzieci w wieku 11-13 lat pod hasłem „Noc agentów”. Gościem był Krzysztof Petek – autor powieści detektywistycznych, podróżnik, organizator wypraw survivalowych, a także znawca sztuk walki. Młodzi agenci otrzymali specjalne zadania i wyruszyli w teren, aby rozwiązać przydzieloną im zagadkę.

(Anna Bonczek)

Refleksja pedagogiczna

W poszukiwaniu narzędzi pedagogicznych, które odcisną znamię na najmłodszym pokoleniu czytelników – namówią do czytania i będą promowały czytelnictwo – musimy rywalizować z komputerami, telewizją, tabletami i zdecydowanie dominującymi – telefonami komórkowymi. Konkurencja dosyć trudna – z tymi urządzeniami może na równi egzystować film, jako dostarczający doznań dynamicznych i emocji. Do książki musimy namówić. Książka powinna mieć interesującą okładkę i wciągającą treść, żeby dziecko chciało odłożyć komórkę na chwilę na bok i poczytać. W przypadku lektur, dziecko szybciej sięgnie po adaptację filmową niż po książkę. Niestety rodzicom nie przeszkadza ten wybór – sami często go sugerują. W kontaktach z najmłodszymi musimy również koncentrować uwagę na wieku dziecka. Na co innego będzie zwracać uwagę czterolatek, na co innego ośmiolatek. Dzieci starsze zaczynają mieć konkretne zainteresowania kierunkowe. To też jest często wspaniała podpowiedź jaką książkę należy zasugerować dziecku. Na koniec warto przypomnieć o właściwym zachowaniu w czytelniku – wchodząc należy powiedzieć „Dzień dobry”, wychodząc – „Do widzenia”, a gdzieś w środku jest miejsce na kilka słów dla bibliotekarza – po co przyszedłem, czego szukam. Takie zwyczajne słowa „poproszę”, „dziękuję”, „bardzo mi zależy”, „chciałbym prosić” gubią się w codziennym pędzie a my bibliotekarze staramy się wskazać, że z tymi zwrotami jest łatwiej, przyjemniej dla obu stron. Media towarzyszą młodemu pokoleniu codziennie, wypełniają czas. Stanowią dla wielu źródło wiedzy, już rzadko kto sięga do encyklopedii, słownika – po co skoro „wygoogluję sobie”.

(Tomasz Lipowicz)

Wypożyczalnia dla Dorosłych i Młodzieży nr 114

W Wypożyczalni dla Dorosłych i Młodzieży nr 114 przy ul. Powstańców Śląskich 10 młody czytelnik ma do dyspozycji oddzielną, niewielką salkę, kolorową, przytulną, z pluszakami, z dziecięcym stolikiem z krzeselkami, przy którym może poczytać czy przejrzeć książki albo odrobić lekcje. Najmłodszy mogą pobawić się zabawkami, podczas gdy rodzice wybierają dla siebie coś do czytania. Placówkę licznie odwiedzają rodzice z pociechami w wózkach wypożyczając książeczki kartonowe,

bogato ilustrowane. Młodszym dzieciom rodzice najczęściej wypożyczają książki swojego dzieciństwa. Gdy dzieci dorosną do samodzielnego czytania, same wybierają lektury z półki – lubią czytać serie, przyzwyczajają się do ulubionych bohaterów z bajek tj. Auta, Bob Budowniczy, Martynka, Krecik itp. oraz książeczki o zwierzątkach. Rodzice przychodzą z dziećmi, zakładają kartę i wypożyczają dla najmłodszych książki. Zdarza się niekiedy, że dziecko chce kilka książek, ale rodzic nie spełnia tego życzenia, ponieważ nie ma czasu na czytanie dziecku. Bywa, że rodzice nie liczą się z gustem dziecka i sami wybierają dla niego książeczki. Najczęściej wypożyczane są książki z poziomu I dla najmłodszych czytelników do 8 lat oraz z poziomu II dla 8-11 lat. Rozróżnienie tych poziomów zaciera się, gdy młodsze dziecko szybciej nauczy się czytać i sięga po pozycję z wyższego poziomu. Mamy bardzo duży zasób książek z tych poziomów. Największych zakupów nowości dokonujemy dla najmłodszych – książeczki do nauki czytania dla dzieci dopiero uczących się czytać. Starsze dzieci, które już same czytają, chętnie korzystają z katalogu i same wyszukują książkę na półce. Jeżeli nie uda im się odnaleźć poszukiwanej pozycji proszą nas o pomoc, a my im wskazujemy gdzie znajduje się książka znaleziona przez nich w katalogu. Rodzice nieraz korzystają z naszych podpowiedzi – jaką książkę możemy polecić ich pociechom do czytania. Dzieci chętnie przychodzą

do Wypożyczalni same lub z opiekunem. Lubią spędzać czas między półkami wybierając ulubione książki. Dostęp do półek mają ułatwiony. Książki ustawione są w zasięgu ich wzroku. Jest specjalnie wydzielony w tym celu kącik, gdzie mogą wyszukiwać książeczki na półkach oraz w koszykach. Prowadzimy lekcje biblioteczne zwłaszcza dla dzieci z przedszkoli. Dowiadują się na nich: jak działa biblioteka, jak wygląda karta biblioteczna, na czym polega zapisanie przez rodziców do biblioteki, jak działa obsługa komputerowa czytelnika, jak się poruszać po bibliotece, jak z niej korzystać, jakie są zbiory (czytanie fragmentów książeczek, przytaczanie zagadek). Wiele dzieci nie wie, co to jest biblioteka i nigdy w niej nie były. Dzieci chętnie przychodzą na lekcje biblioteczne – zadają pytania, rozmawiają z bibliotekarzem. Podczas takich lekcji możemy zaobserwować, że ok. 10% dzieci ma rodziców dbających o kulturę czytelnictwa. Po takich lekcjach znacząca grupa dzieci przyprowadza rodziców do biblioteki i chce, aby im założyć kartę czytelnika i wypożyczyć książki. To czy dzieci będą przychodziły do biblioteki w przyszłości zależy przede wszystkim od rodziców, to oni powinni od najmłodszych lata zaszcześcić chęć czytania u dziecka. Pierwszą osobą, która wpaja dziecku chęć czytania jest rodzic, później my bibliotekarze.

(Monika Wołoszczak)

Oprac. IRENA BEDNARZ

„Kryminalna Noc” w Miejskiej i Gminnej Bibliotece Publicznej w Kluczborku

W tym roku Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Kluczborku włączyła się w ogólnopolską akcję „Noc Bibliotek” i zorganizowała wieczorną akcję promującą czytelnictwo i biblioteki. W sobotę 4 czerwca 2016 r. od godziny 18.00 do 22.00 trwała „Kryminalna Noc”, prawdziwa gratka dla wielbicieli kryminalów i zagadek detektywistycznych. Pierwsi uczestnicy zawitali do biblioteki już przed godziną 18.00. „Kryminalną Noc” zapoczątkowało spotkanie z technikiem kryminalistyki z Komendy Powiatowej Policji w Kluczborku. Aspirant sztabowy Andrzej Stempin opo-

wiedział, na czym polega jego praca, pokazał jak wygląda wykrywanie śladów na miejscu przestępstwa, zabezpieczanie odcisków palców. Cierpliwie odpowiadał na dociekliwe pytania. Po spotkaniu z technikiem młodzież i dorośli udali się do „Pokoju Zagadek” w podziemiach biblioteki, gdzie przez ok. godzinę wędrowali po kolejnych pomieszczeniach i szukali rozwiązania zagadki przygotowanej przez Mateusza Woźniaka i Adriana Siwaka. W tym czasie młodszy uczestnicy „Kryminalnej Nocy” działali w „Biurze Detektywistycznym Las-sego i Mai”. W Oddziale dla Dzieci i Młodzieży

mali detektywi rozwiązywali zadania przygotowane na podstawie bardzo popularnej serii kryminałów dla młodych czytelników, autorstwa szwedzkiego pisarza Martina Widmarka. Po godzinie 20.00 w czytelni wystąpił młody kluczborski zespół „Lobotomia”, w składzie: Mateusz Woźniak, Adrian Siwak, Karol Oszczytko, Andrzej Chrust, Jerzy Baldy. Zespół ma już pierwsze sukcesy na koncie – otrzymał nagrodę na Kluczborskim Festiwalu Piosenki Obcojęzycznej, który odbył się w Publicznym Gimnazjum Nr 3 w Kluczborku.

Równocześnie (w Oddziale dla Dzieci i Młodzieży) rozpoczęła się emisja filmu dla dzieci „Magiczne drzewo” Andrzeja Maleszki. Uczestnicy „Kryminalnej Nocy” wytrwali prawie do godziny 22.00 i, co ciekawe, byli to najmłodszy, którzy oglądali film.

Oprócz głównych punktów programu przygotowano także atrakcje dodatkowe: stoisko księgarni NOVA, gdzie można było zakupić kryminały dla każdej grupy wiekowej w promocyjnych cenach; „Kryminalne Wybory”, podczas których wybierano ulubionego autora kryminału, tytuł kryminału, serialu lub filmu kryminalnego; „Przegląd Kryminalny” – wystawka dotycząca autorów kryminałów i słynnych detektywów oraz wystawka książek kryminalnych (książki tradycyjne i audiobooki); „Zrób sobie zdjęcie z kartoteki policyjnej”; bufet (kawa, herbata, napoje, coś słodkiego).

Cieszymy się, że pomimo wielu atrakcji zorganizowanych w tym dniu w Kluczborku, „Krymi-

nalna Noc” zgromadziła wielu uczestników. Wzrost liczby naszych obliczeń było to ok. 90 osób.

Przy organizacji imprezy współpracowaliśmy z: Komendą Powiatową Policji w Kluczborku, Księgarnią NOVA, zespołem „Lobotomia”. „Pokój Zagadek” przygotowali uczniowie Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Kluczborku – Mateusz Woźniak i Adrian Siwak.

Sponsorzy imprezy: Cuprod, Nowo-Products, Artim, Bukowy Las, Wydawnictwo Czarne, Świat Książki, Media Rodzina, Zakamarki.

ZUZANNA GRUSZCZYŃSKA

instruktor w Miejskiej i Gminnej Bibliotece Publicznej w Kluczborku

Trzecia edycja „Odjazdowego Bibliotekarza” w Wołominie

W upalne, niedzielne popołudnie rozczuty, rowerowy peleton, wyruszył w trasę już po raz trzeci. Rokrocznie akcja „Odjazdowy Bibliotekarz” cieszy się coraz większym powodzeniem, podczas tegorocznej edycji w rajdzie uczestniczyło blisko 200 osób, w tym goście z Rembertowa. Tym razem zawitaliśmy do naszych sąsiadów z Kobyłki, przejechaliśmy ulicami miasta do klimatycznej Manufaktury Papieru, gdzie pani Małgosia zdradziła tajniki powstawania papieru. Kto by pomyślał, że

kiedyś za równowartość jednej książki, można było kupić całą wieś. Naładowani nową wiedzą i kolejną porcją pozytywnej energii, ruszyliśmy w dalszą drogę ustronnymi ścieżkami aż do mety naszego rajdu, którą w tym roku był Hotel Trylogia. Była to nie lada gratka, dla wszystkich fanów nie tylko Henryka Sienkiewicza, którego Rok właśnie świętujemy, ale również dla wielbicieli reżyserskiego talentu Jerzego Hoffmana. W muzeum jego imienia, można było podziwiać eksponaty, które zosta-

ły wykorzystane podczas nagrywania „Trylogii”. Dzięki Akademii Młodego Piłkarza, mogliśmy poczuć klimat Euro, mali piłkarze, rozegrali mecz niemal jak narodowa reprezentacja z Irlandią. Animacje zapewnili również wolontariusze z młodzieżowego wolontariatu „Otwarte Serce”. O nasze zdrowie, jak zwykle zadbały panie z Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej oraz z Przy-

chodni nr 2 w Wołominie. Po wrażeniach całego dnia, wszystkim należał się zasłużony odpoczynek i małe co nieco na wzmocnienie sił.

Serdecznie dziękujemy naszym „Odjazdowiczom”, którzy dają nam energię na kolejne 100 edycji: burmistrz Elżbiecie Radwan, która pokazała, że w jej żyłach płynie „odjazdowa” krew; firmie „Świat Rowerów”; Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej; Miejskiemu Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej nr 2 w Wołominie; Młodzieżowemu Wolontariatowi Szkolno-Parafialnemu „Otwarte Serce”; Akademii Młodego Piłkarza GOOL oraz naszym patronom medialnym: Fakty.wvl i Radiu FAMA Wołomin.

MONIKA KOSTRZEWA

Dział Promocji MBP w Wołominie

NOWE OBIEKTY BIBLIOTECZNE

Najpiękniejsza biblioteka świata jest w Rumi

Decyzją jury konkursu ALA/IIDA LIBRARY INTERIOR DESIGN AWARDS organizowanego przez Amerykańskie Stowarzyszenie Bibliotek (ALA) oraz Międzynarodowe Stowarzyszenie Architektów Wnętrz (IIDA) Stacji Kultura z Rumi przyznana została I nagroda w kategorii Single Space do 30 tys. stóp kwadratowych. Konkurs organizowany jest co 2 lata, oceniana jest estetyka i funkcjonalność. Wśród laureatów były projekty z USA, Kanady i Chin. Nagrodzony projekt z Polski był wśród laureatów jedynym z Europy. Autorem projektu jest gdańska pracownia Sikora Wnętrza. Wzorowa współpraca bibliotekarza i architekta przełożyła się na spektakularny rezultat.

Dworzec w Rumi, do niedawna jeden z najbardziej podupadłych w regionie, odrodził się jako połączenie stacji kolejowej i nowoczesnego centrum kultury. Otwarta we wrześniu 2014 r. Stacja Kultu-

ra, oprócz funkcji dworca obsługującego głównie kolej podmiejską, pełni teraz funkcję nowoczesnego i eleganckiego centrum kultury. Na terenie obiektu mieści się Miejska Biblioteka Publiczna w Rumi z wypożyczalnią dla dorosłych i czytelników, wypożyczalnią dla dzieci, salami konferencyjnymi, pracownią malarstwa, salą prób teatral-

nych, salonikiem literackim, pomieszczeniami dla stowarzyszeń i grup hobbystycznych. Przestrzeń dworcowa została ograniczona do ok. 20% całości – tyle wystarczy, by pomieścić kasy biletowe, bar czy kiosk z gazetami. Stacja Kultura otrzymała do swojej dyspozycji 1150 m². Było to możliwe dzięki dobrej współpracy władz samorządowych z Zarządkiem PKP.

Wystrój dopasowany jest do modernistycznego charakteru budynku dworca wzniesionego w 1958 r. Projekt Jana Sikory stanowi syntezę nowoczesności z przytulnością, łącząc oszczędny,

funkcjonalny design z zastosowaniem ciepłych kolorów i drewnianych wykończeń. Unikalnego charakteru przestrzeni dodają także dekoracyjne akcenty nawiązujące do kolejarskich tradycji: stary dworcowy zegar, sofy tworzące przedział pociągu, czy też proporcje regałów nawiązujące do torów kolejowych. Ściany zdobią tapety z historycznymi widokami miasta i starego dworca w Rumi. Aranżacja i wyposażenie wnętrza na obecnym poziomie nie byłoby możliwe bez dofinansowania z MKiDN w ramach Programu Wieloletniego Kultura+. „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek”.

Od początku postawiliśmy na promocję nowej inwestycji. Celem było zaktywizowanie mieszkańców, pozyskanie ich opinii o przedsięwzięciu. Już od pierwszego, wstępnego projektu, który zaprezentowaliśmy czytelnikom i mieszkańcom w galerii „U Bibliotekarek”, przez informacje w lokalnej prasie na temat kolejnych etapów realizacji inwestycji, Stacja Kultura – biblioteka główna wpisała się w świadomość mieszkańców Rumi. Efektowny projekt wnętrza, wysoka jakość realizacji oraz bogata oferta kulturalna spowodowały duże zainteresowanie mediów i użytkowników. Liczne krajowe wyróżnienia architektoniczne m.in. II miejsce w plebiscycie Bryła Roku, czy nagroda architek-

toniczna tygodnika „Polityka” przysporzyły Stacji Kultura popularności.

Nagrody i wyróżnienia w sposób oczywisty świadczą o sukcesie. Niemniej jednak wymiar społeczny inwestycji jest nie do przecenienia. Zdegradowane miejsce, omijane przez wszystkich, stało się przestrzenią przyjazną dla mieszkańców i podróżnych. Cała okolica zmieniła się, z budynku dworca zniknęły reklamy, właściciele pobliskich pawilonów handlowych odnowili elewacje. Nie widać aktów wandalizmu.

Biblioteka w nowej siedzibie stała się rozpoznawalną instytucją kultury, zyskała na prestiżu, a także uzyskała nowe możliwości rozwoju. Mieszkańcy, użytkownicy, a także pracownicy chętnie identyfikują się z nowym miejscem. W nowej siedzibie czynnej dla czytelników w godz. 9.00-20.00 oprócz standardowych działań (wypożyczanie książek, multimediów, udostępnianie komputerów z dostępem do internetu, lekcji bibliotecznych) organizowane są również ponadstandardowe działania takie jak: spektakle teatralne, koncerty, wystawy i wernisaże, spotkania z pisarzami, podróżnikami, artystami, samorządowcami, konferencje, a także warsztaty (literackie, plastyczne,

muzyczne, teatralne), szkolenia, spotkania organizacji pozarządowych, grup dyskusyjnych i hobbystycznych. Wszystkie te działania przełożyły się na ponad 60% wzrost liczby czytelników (z 7317 w 2013 r. do 12 129 na koniec 2015 r.). Wzrosła też kilkakrotnie liczba uczestników imprez organizowanych przez bibliotekę, która stała się miejscem spotkań różnych grup czytelniczych, hobbyistycznych, stowarzyszeń. Niebagatelne znaczenie ma też lokalizacja Stacji Kultura – na przecięciu wielu szlaków komunikacyjnych – w tym miejscu jest węzeł kolejowy oraz pętla autobusowa, mieszkańcy Rumi dojeżdżają stąd do pracy, szkoły, na uczelnię do pobliskiej Gdyni czy Gdańska, a przy okazji odwiedzają bibliotekę. Jednak zupełnie niespodziewanym skutkiem nowej inwestycji jest również ok. 20% przyrost liczby użytkowników w filiach, taki efekt kuli śniegowej. Świadomość, że w mieście jest wyjątkowa biblioteka, do której warto przyjść sprawiła, że mieszkańcy przypomnieli sobie też małe filie biblioteczne, blisko domu, z interesującym księgozbiorem.

KRYSTYNA ŁASKOWICZ

dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rumi

Biblioteka nie publiczna, biblioteka prywatna

Coraz ich mniej, ostały się zwłaszcza przy tych, którzy wykonują zawody związane ze słowem pisanim (pisarzach, dziennikarzach, wykonujących jakieś pokrewne zawody). Szczęśliwi ci z nich co dorobili się jakiegoś domku pod miastem, może tylko odremontowanego po poprzednich właścicielach, inni żyją ze swoją papierową menażerią w blokowiskach zabierając przestrzeń we wszystkich pomieszczeniach, skutecznie wypychając często partnerów życiowych, lub nie dając im dostępu do właściciela biblioteki. Legendarne są księgozbiory prywatne wiekowych teraz już profesorów akademickich, autorów ważnych książek z dziedziny literatury, niektórych pisarzy, w lokalach tych poruszać się można po ścieżkach między stosami książek i stertami gazet. To jednak skrajne przypadki.

Najczęściej po prostu ściany są obłożone pod sufit literaturą, właściciel od czasu do czasu stara się uwolnić od części niepotrzebnych książek, ale każda selekcja kończy się pytaniem: czy ta książka nie będzie kiedyś potrzebna, dla jednej strony, dla jednego cytatu? I wszystko pozostaje po staremu. Najczęściej właściciele takich księgozbiorów są bardzo odporni na wszelkie nowinki pozwalające w jednym urządzeniu przetrzymywać wielką liczbę tytułów. Urok księgozbiorów własnych, kupowanych czasem po cenach nominalnych, często na jakichś przypadkowych wyprzedażach, lub na stoiskach w tunelach niektórych dworców polega właśnie na ich nieplanowanym rozroście. Wedle jakiegoś impulsu są kupowane i w domu przeglądane. Żadnych terminów w zapoznawaniu się z zawartością, żadnych upomnień przesyłanych drogą pocztową. Prywatna biblioteka to w istocie prywatny las, prywatna łąka, do których zajrzemy, po chwili odłożymy, w najlepszym razie dodamy zakładkę (np. włożymy ołówek, którego potem namiętnie poszukujemy) licząc, że w odpowiednim czasie wrócimy i będziemy czytać dalej. Na szczęście napoczęte kwiatki nie więdną, ale suszszą się, ich treść być może wydaje nam się inna niż poprzednio, ale nie tracą na wartości.

Dla posiadaczy prywatnych księgozbiorów książka jest nie tylko treścią naukową lub fabularną ubraną w papierowe sukienki, ewentualnie zilustrowaną zdjęciem czy rysunkiem. To samoistny byt o własnym charakterze i wyglądzie. I w stosunku do tych bytów postępujemy tak jak do ludzi, jeśli jesteśmy wystarczająco szlachetni i empatyczni nie gardzimy cienką książeczką wydrukowaną na lichym papierze, z miękką okładką, która może dla nas zawierać użyteczne informacje i nauki bezcenne, może być także wspomnieniem spraw z młodości, myśli i marzeń.

Są też książki jeszcze niewydane, z ciągle przesuwającym się terminem premiery, na które czekamy z niecierpliwością i ciągle potęgującą się ciekawością, chcemy je jak najszybciej wprowadzić do swojego domu. Oprócz naszego oczekiwania i jakiegoś sprzedawcy nie ma między książką a nami żadnego pośrednika, nie ma wielu osób, które przed nami treść wertowały w konieczności, ciekawości czy znudzeniu. Nie ma bibliotekarek, które dla ochrony powlekają okładki zabezpieczeniem, nie ma pieczętek, tajemnych znaków ołówkiem, słowem nie ma administracyjnej obróbki pozycji, po której w bibliotece ustawia się pozycje w określonym systemie na regałach. Nie czytamy nowej książki natychmiast. Początkowo cieszymy się nią, gładzimy okładkę, często teraz z wypukłościami, patrzymy na kolorową kapitalkę, kilkakrotnie przebiegamy palcami po grzbiecie kart, w kilka sekund wertując zawartą treść, oddaliśmy chwilę czytania, tego magicznego momentu, kiedy jesteśmy sam na sam ze światem wymyślonym albo opisanym przez autora.

Właścicielami dzisiejszych bibliotek prywatnych, tych dużych, wielkością zbliżających się do peerselskich bibliotek gminnych są na ogół osoby, których świat związany jest z pracą umysłową, nieważne czy zawodowo, czy realizujących się w pracach amatorskich. Jednak nie są to jacyś maniacy książek z hasłem na sztandarach: Book – Honor – Ojczyzna (napis z humorystycznego blogu znalezionego w internecie), to po prostu ci, pochodzący jeszcze z epoki przedcybernetycznej, lub wychowani przez rodziców z tej epoki. To ci, którzy zarazili się czytaniem, a nie brali żadnych szczepionek generacji ludycznej (telewizja, kino). Właściciele bibliotek prywatnych to wężynie wie wyobraźni i jej papierowych wytworów. W najlepszym przypadku twórcy kolejnych książek, kolejnych elementów muru dla innych więźniów.

M A T E R I A Ł Y M E T O D Y C Z N E

Krzyżacy Henryka Sienkiewicza w otwartych zasobach edukacyjnych. Korelacja języka polskiego i informatyki

Scenariusz lekcji języka polskiego dla kl. III gimnazjum

Cel główny: uczeń potrafi wyszukiwać materiały publicznie dostępne w internecie opublikowane wraz z prawem do dalszego wykorzystania na temat życia i twórczości Henryka Sienkiewicza oraz powieści *Krzyżacy*.

Cele szczegółowe:

- Uczeń wie, co to są otwarte zasoby edukacyjne,
- Uczeń zna zasady legalnego korzystania z otwartych zasobów edukacyjnych,
- Uczeń potrafi wyszukać w internecie i wybrać materiały na licencji Creative Commons

Miejsce i czas: 2 lekcje (2 x 45 min.) w pracowni komputerowej.

Przebieg lekcji

Zapoznanie uczniów z tematem lekcji i jej celami. Nauczyciel wyjaśnia czym charakteryzują się otwarte zasoby edukacyjne. Uczniowie wyszukują w Wikipedii hasło „otwarte zasoby edukacyjne” oraz informacje o licencjach, na jakich został opublikowany tekst hasła „wolne zasoby edukacyjne”. Nauczyciel wyjaśnia czym charakteryzują się licencje Creative Commons oraz omawia 4 podstawowe warunki licencji (zał. 1):

1. Uznanie autorstwa.
2. Użycie niekomercyjne.
3. Na tych samych warunkach.
4. Bez utworów zależnych.

Uczniowie wyszukują w internecie informacje o Henryku Sienkiewiczu. Korzystają z wyszukiwania zaawansowanego wyszukiwarki Google. Zazważają wyniki wyszukiwania w miejscu – Prawo

do użytkowania – wybierając opcję „Do swobodnego użytku, udostępniania lub modyfikowania, również komercyjnego”. Na podstawie wyszukiwanych źródeł uczniowie uzupełniają informacje:

- datę urodzin i śmierci Henryka Sienkiewicza,
- tytuły 2 nowel,
- datę publikacji *Krzyżaków*,
- datę przyznania Henrykowi Sienkiewiczowi literackiej Nagrody Nobla.

Uczniowie wyszukują w internecie portret H. Sienkiewicza. Powtórnie korzystają z wyszukiwarki Google – wyszukiwanie zaawansowane – wybierając „Do swobodnego użytku, udostępniania lub modyfikowania, również komercyjnego”. Wybierają grafikę. Nauczyciel zwraca uwagę na informację zawartą w pasku wyszukiwarki grafiki – gdzie uczniowie mogą wybrać rozmiar grafiki, typ, kolor, ale również wybrać rodzaj licencji. Uczniowie wybierają „Oznaczone do ponownego wykorzystania w celach niekomercyjnych z modyfikacją”. Uczniowie wybierają portret pisarza, który jest zamieszczony w Wikipedii. Nauczyciel wyjaśnia jak sprawdzić w jakiej domenie opublikowany jest portret oraz jak oznaczyć autora przy pobieraniu obrazu. Uczniowie zapisują portret pisarza na dysku komputera.

Nauczyciel przypomina uczniom, że powieść *Krzyżacy* najpierw ukazywała się w odcinkach w czasopiśmie „Tygodnik Ilustrowany” od lutego 1897 do lipca 1900 r. Nauczyciel informuje uczniów o zasobach Federacji Bibliotek Cyfrowych. Uczniowie wyszukują stroną FBC i korzystając z wyszukiwania zaawansowanego wyszukują „Tygodnik Ilustrowany” z lutego 1897 r.

Wyszukiwanie nie przynosi rezultatu. Uczniowie wpisują hasło „Tygodnik Ilustrowany” w Wikipedii. Okazuje się, że wcześniejsze roczniki czasopisma ukazywały się pt. „Tygodnik Illustrowany”. Uczniowie powtórnie korzystają z wyszukiwania zaawansowanego, w odpowiednie miejsce wpisują tytuł „Tygodnik Illustrowany” i datę 1897. Poszukiwany rocznik znajduje się w zasobach Biblioteki Cyfrowej Uniwersytetu Łódzkiego. Nauczyciel wyjaśnia jak korzystać z biblioteki cyfrowej, jakie informacje możemy znaleźć o czasopiśmie (redaktor, wydawca, miejsce wydania, format). Uczniowie odnajdują pierwszy odcinek powieści *Krzyżacy* w nr 5/1897 „Tygodnika Illustrowanego” na s. 85-87. Uczniowie pobierają czasopismo cyfrowe w formacie DjViu2 Reader.

Uczniowie wyszukują Bibliotekę Cyfrową Polona. Proszeni są o zarejestrowanie się i zalogowanie. Ich zadaniem jest wyszukanie pierwszego wydania *Krzyżaków* i podanie miejsca oraz firmy wydawniczej, która opublikowała powieść. Uczniowie zapisują książkę na swojej półce, tworzą notatkę na dowolnej stronie, udostępniają utwór na Facebooku. Następnie wyszukują rękopis *Krzyżaków* Henryka Sienkiewicza i na dowolnej stronie tworzą zakładkę.

Uczniowie przechodzą do portalu Wolne Lektury. Tu również rejestrują się i zakładają swoje konto. Wyszukują powieść *Krzyżacy* Henryka Sienkiewicza.

wicza. Nauczyciel informuje o możliwości lektury online albo o możliwości pobrania powieści w kilku formatach (do wyboru). Uczniowie zapoznają się z innymi możliwościami: dodawania powieści do własnej półki, korzystania z motywów. Nauczyciel wskazuje lokalizację informacji o tym, że powieść *Krzyżacy* nie jest objęta majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza, że można ją swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Uczniowie zapisują powieść w formacie PDF na dysku.

Podsumowanie

Nauczyciel przypomina czym charakteryzują się wolne zasoby edukacyjne i wymienia portale, z których uczniowie korzystali na lekcji.

Ewaluacja

Uczniowie dokończają zdania:

Na lekcji najtrudniejsze było.....

Najbardziej podobało mi się.....

Uważam, że lekcja była.....

Praca domowa

Wyszukać w otwartych zasobach edukacyjnych i zapisać na dysku obrazy namalowane przez dowolnego autora ilustrujące bitwę pod Grunwaldem.

EDYTA DOBEK

Biblioteka Pedagogiczna w Ostrołęce

Załącznik 1

Cztery podstawowe warunki licencji CC to:

Uznanie autorstwa. Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne pod warunkiem, że zostanie przywołane nazwisko autora pierwowzoru.

Użycie niekomercyjne. Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne jedynie do celów niekomercyjnych.

Na tych samych warunkach. Wolno rozprowadzać utwory zależne jedynie na licencji identycznej do tej, na jakiej udostępniono utwór oryginalny.

Bez utworów zależnych. Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać utwór jedynie w jego oryginalnej postaci – tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone.

Źródło: Creative Commons Polska <<http://creativecommons.pl/poznaj-licencje-creative-commons/>>.

Zapraszamy do V Salonu Bibliotek

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, we współpracy z Fundacją Historia i Kultura, organizuje V Salon Bibliotek na XXV Targach Książki Historycznej, które odbędą się w dn. **24-27 listopada 2016 r.** na Zamku Królewskim w Warszawie.

Ideą Salonu jest promocja czytelnictwa książek o tematyce historycznej i bibliotek, które je wydają oraz organizują różnorodne imprezy upowszechniające wiedzę o regionach – naszych „małych ojczyznach”. Włączenie Salonu do Targów, odwiedzanych co roku przez ok. 20 tys. osób, umożliwia zaprezentowanie szerszej społeczności dorobku bibliotek w zakresie zachowania polskiego dziedzictwa kulturowego. W Salonie, oprócz stoisk indywidualnych przewidziane jest stoisko zbiorcze SBP, na którym biblioteki będą mogły oferować swoje publikacje historyczne. Podobnie, jak w latach poprzednich SBP wyda *Katalog wydawnictw historycznych bibliotek*, który udostępni m.in. na portalu www.sbp.pl

W trakcie trwania V Salonu zorganizowane zostaną ponadto:

- seminarium pt.: „Źródła do badań – małe ojczyzny niezwykłych ludzi”, odbywające się w ramach cyklu „Czytanie łączy pokolenia”, poświęcone tym razem osobowościom z regionu, którzy wnieśli cenny wkład w rozwój polskiego dziedzictwa kulturowego, a także bibliografii regionalnej gromadzonej przez biblioteki,
- spotkania autorskie,
- imprezy dla najmłodszych zachęcające do czytania, w tym m.in. inscenizacja teatralna pt.: „Interaktywne spotkania z książką”.

Planowany jest także konkurs „Historyczne wędrówki z biblioteką” na najciekawsze działania promujące książkę i wiedzę historyczną.

Informacje szczegółowe będą zamieszczane na stronie Salonu

www.sbp.pl/targi/tkh

Biblioteki, które chciałyby zaprezentować się w Salonie prosimy o kontakt z Wydawnictwem SBP, wydawnictwo@sbp.pl, Beata Pudelko, tel. 22 827 52 96, b.pudelko@sbp.pl

Przedsięwzięcie dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

**NARODOWY
PROGRAM
ROZWOJU
CZYTELNICTWA**

Rynek Książki w Polsce 2015

Kompendium wiedzy o rynku wydawniczo-księgarskim:

- analiza zmian, prognozy rozwoju poszczególnych segmentów rynku wydawniczego
 - prezentacje największych firm z branży (charakterystyka firm, informacje o obrotach, sprzedaży książek itd.)
 - liczne tabele i zestawienia, m.in. z wynikami badań czytelnictwa, danymi na temat wielkości produkcji wydawniczej, informacjami o nakładach książek
- przegląd najważniejszych wydarzeń jakie zaszły na rynku wydawniczo-księgarskim w okresie 2014-połowa 2015 roku
- informacje o najważniejszych polskich targach książki oraz o instytucjach i organizacjach działających na rynku książki
- kilkaset biogramów osób kształtujących polski rynek wydawniczy

Wydawnictwa 80 zł • Dystrybucja 40 zł • Poligrafia i Papier 50 zł
Targi, instytucje, media 40 zł • Who is who 50 zł

www.rynek-ksiazki.pl

Cena czasopisma 17,00 zł (w tym VAT 5%)